

Bruselj, 15.4.2025
C(2025) 955 draft

ANNEX 1

PRILOGA

k

Izvedbenemu sklepu Komisije

**o financiranju programa LIFE in sprejetju programa dela
za leta 2025, 2026 in 2027**

Večletni program dela za izvajanje programa LIFE v obdobju 2025–2027

Seznam okrajšav in kratic.....	3
1. UVOD.....	5
2. STRUKTURA.....	6
2.1 Podprogram „Narava in biotska raznovrstnost“ ter povezana področja ukrepanja.....	7
2.2 Podprogram „Krožno gospodarstvo in kakovost življenja“ ter povezana področja ukrepanja.....	9
2.3 Podprogram „Prilagajanje podnebnim spremembam in blažitev njihovih posledic“ ter povezana področja ukrepanja.....	11
2.4 Podprogram „Prehod na čisto energijo“ in povezana področja ukrepanja.....	13
3. DODELITEV SREDSTEV.....	17
4. NEPOVRATNA SREDSTVA.....	18
4.1 Nepovratna sredstva za ukrepe.....	19
4.1.1 Standardni projekti ukrepov.....	19
4.1.2 Strateški projekti.....	21
4.1.3 Projekti tehnične pomoči.....	25
4.1.4 Drugi ukrepi.....	26
4.2 Postopek predložitve in izbire za nepovratna sredstva za ukrepe.....	28
4.2.1 Enostopenjski postopek za standardne projekte ukrepov, projekte tehnične pomoči (TA-PP, TA-R, TA-CAP) in druge ukrepe (usklajevalni in podporni ukrep ter drugi projekti, vključno s projekti za obravnavanje ad hoc zakonodajnih in političnih prednostnih nalog).....	28
4.2.2 Dvostopenjski postopek za strateške projekte.....	30
4.3 Nepovratna sredstva za poslovanje.....	33
4.3.1 Postopek predložitve in izbire za nepovratna sredstva za poslovanje.....	34
4.4 Okvirni časovni razpored za objavo razpisov za zbiranje predlogov.....	36
5. DRUGE OBLIKE FINANCIRANJA.....	37
5.1 Pogodbe o javnih naročilih.....	37
5.2 Nagrade.....	38
5.3 Dejavnosti v podporo naložbam, vključno z mešanim financiranjem.....	38
5.3.1 Podpora za naložbe v naravni kapital in krožno gospodarstvo.....	38
5.3.2 Podpora financiranju energijske učinkovitosti in naložb v energijo iz obnovljivih virov.....	39

5.4	Drugi ukrepi v okviru posrednega upravljanja	40
5.4.1	Dejavnosti posrednega upravljanja na področjih okolja in podnebja	40
5.4.2	Dejavnosti posrednega upravljanja za aktiviranje naložb zasebnega sektorja v energijsko učinkovitost.....	40
5.5	Projekti, financirani z drugimi oblikami financiranja, ki bodo zajeti v 85 % proračuna v skladu s členom 9(3).....	41
6.	KUMULATIVNO FINANCIRANJE.....	42

Seznam okrajšav in kratic

CET	prehod na čisto energijo
CINEA	Evropska izvajalska agencija za podnebje, infrastrukturo in okolje
CSA	usklajevalni in podporni ukrepi
EA.....	izvajalska agencija
EIB.....	Evropska investicijska banka
Instrument ELENA.....	instrument za evropsko pomoč, namenjeno področju energije na lokalni ravni
ETS	sistem trgovanja z emisijami
EMAS	sistem za okoljsko ravnanje in presojo
FAO	Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo
IEA	Mednarodna agencija za energijo
IUCN	Svetovna zveza za varstvo narave
LUCAS	statistično raziskovanje rabe in pokrovnosti tal
MAWP	večletni program dela
NEEAP	nacionalni akcijski načrti za energetske učinkovitost
PAF.....	prednostni okvir ukrepanja
OA	drugi ukrepi
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
OEF.....	okoljski odtis organizacije
OEFSR.....	sektorska pravila o okoljskem odtisu organizacij
OG	nepovratna sredstva za poslovanje
PEF	okoljski odtis projekta
PEFCR.....	pravila o okoljskem odtisu kategorij izdelkov
PLP	projekti za obravnavanje <i>ad hoc</i> zakonodajnih in političnih prednostnih nalog
SAP.....	standardni projekti ukrepov
SGA.....	posebni sporazum o dodelitvi nepovratnih sredstev
SIP	strateški integrirani projekti

SMARTspecifičen, merljiv, dosegljiv, realističen in časovno določen

SNAP..... strateški projekt za naravo

TA-CAPtehnična pomoč za krepitev zmogljivosti organov držav članic

TAIEX.....izmenjava informacij in tehnična pomoč

TA-PP.....tehnična pomoč za pripravo strateških projektov za naravo in strateških integriranih projektov

Projekt TA projekt tehnične pomoči

TA-R..... projekti tehnične pomoči za ponovitev projektov in izboljšanje rezultatov

PDEU..... Pogodba o delovanju Evropske unije

UNFCCCOkvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja

UNEP..... Program Združenih narodov za okolje

SZO.....Svetovna zdravstvena organizacija

1. UVOD

V skladu s členom 3 Uredbe (EU) št. 2021/783 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2021 o vzpostavitvi Programa za okolje in podnebne ukrepe (LIFE) ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1293/2013 (v nadaljnjem besedilu: uredba LIFE)¹ je „[s]plošni cilj programa LIFE [...] prispevati k prehodu na trajnostno, krožno in energijsko učinkovito gospodarstvo, ki bo temeljilo na energiji iz obnovljivih virov in bo podnebno nevtralnno ter odporno proti podnebnim spremembam, da se zavaruje, obnovi in izboljša kakovost okolja, vključno z zrakom, vodo in tlemi, ter ustavi in preobrne trend izgube biotske raznovrstnosti ter obravnava propadanje ekosistemov, tudi s podporo izvajanju in upravljanju omrežja Natura 2000, na ta način pa prispeva k trajnostnemu razvoju. Program LIFE podpira tudi izvajanje splošnih akcijskih programov, sprejetih v skladu s členom 192(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).“

V zvezi s tem se program LIFE v celoti ujema s cilji evropskega zelenega dogovora², katerega namen je:

- preobraziti EU v pravično in uspešno družbo s sodobnim, konkurenčnim in z viri gospodarnim gospodarstvom, ki v letu 2050 ne bo ustvarjalo nobenih neto emisij toplogrednih plinov in v katerem bo rast ločena od rabe virov,
- zavarovati, ohraniti in poživiti naravni kapital EU ter zaščititi zdravje in dobrobit državljanov in državljanek pred nevarnostmi, ki izhajajo iz okolja in podnebja, in njihovimi učinki.

Program LIFE bo prispeval k tem prednostnim nalogam v okviru štirih podprogramov, pri čemer bo zlasti:

- spodbujal in povezoval izvajanje ciljev politike EU za ustavitev in preobrnitev trenda izgube prostoživečih vrst in njihovih življenjskih prostorov v vseh sektorjih ter ciljev strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030,
- podpiral prehod na krožno gospodarstvo ter varoval in izboljševal kakovost naravnih virov EU, vključno s prispevanjem k akcijskemu načrtu za krožno gospodarstvo³ in akcijskemu načrtu EU za ničelno onesnaževanje⁴,
- podpiral uresničevanje ciljev energetske in podnebne politike do leta 2030 ter povezanih energetskih in podnebnih ciljev EU do leta 2030, načrta REPowerEU⁵ za postopno odpravo odvisnosti EU od ruskih fosilnih goriv, cilja EU glede podnebne nevtralnosti do leta 2050 in nove strategije EU za prilagajanje podnebnim spremembam,
- gradil zmogljivost, spodbujal naložbe, uvajal omogočivne strukture ter podpiral izvajanje politik, osredotočenih na energijsko učinkovitost in obnovljive vire energije manjšega obsega.

V tem večletnem programu dela za obdobje 2025–2027 so upoštevane izkušnje, pridobljene pri prejšnjem programu LIFE in pri izvajanju v okviru zadnjega večletnega programa dela za

¹ UL L 172, 17.5.2021, str. 53.

² Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Evropski zeleni dogovor“ (COM/2019/640 final).

³ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Novi akcijski načrt za krožno gospodarstvo – Za čistejšo in konkurenčnejšo Evropo“ (COM/2020/98 final).

⁴ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Pot do zdravega planeta za vse – Akcijski načrt EU: Naproti ničelnemu onesnaževanju zraka, vode in tal“ (COM/2021/400 final).

⁵ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Načrt REPowerEU“ (COM/2022/230 final).

obdobje 2021–2024⁶. Sedanji večletni program dela predvideva nekatere prilagoditve za izboljšanje delovanja programa LIFE. Ta večletni program dela zajema obdobje od 1. januarja 2025 do 31. decembra 2027.

Struktura večletnega programa dela ustreza seznamu vsebinskih elementov iz člena 18(2) uredbe LIFE, podprograma pa sta posebej obravnavana samo po potrebi.

Program dela določa podroben okvir za izvajanje izvedbenih pooblastil Komisije in vsebuje triletni pregled dejavnosti programa LIFE ter tako spodbuja morebitne deležnike k sodelovanju.

Večino dejavnosti v okviru programa LIFE bodo neposredno izvajale službe Komisije ali Evropska izvajalska agencija za podnebje, infrastrukturo in okolje (CINEA). Evropska izvajalska agencija za podnebje, infrastrukturo in okolje deluje v okviru pooblastil, ki jih določi Komisija, in pod nadzorom Komisije. Komisija ostaja v celoti odgovorna za program.

2. STRUKTURA

V skladu s členom 4 uredbe LIFE ima program LIFE dve področji, in sicer področje „Okolje“ in področje „Podnebni ukrepi“, ter štiri podprogramme:

1. na področju okolja:

- podprogram „Narava in biotska raznovrstnost“,
- podprogram „Krožno gospodarstvo in kakovost življenja“;

2. na področju podnebnih ukrepov:

- podprogram „Prilagajanje podnebnim spremembam in blažitev njihovih posledic“,
- podprogram „Prehod na čisto energijo“.

Za obdobje trajanja sedanjega večletnega programa dela je za področje okolja predviden proračun v višini 1 545,7 milijona EUR, za področje podnebnih ukrepov pa proračun v višini 790 milijonov EUR⁷.

Posamezni podprogrami so opisani v nadaljevanju skupaj s povezanimi cilji in področji ukrepanja. Posebne prednostne naloge po podprogramih in medsektorske prednostne naloge, katerih namen je obravnavati vprašanja v okviru več kot enega podprograma, so vključene v dokument, v katerem so opredeljene prednostne teme in ki je objavljen na spletišču agencije CINEA.

Komisija si bo pri izvajanju posameznega podprograma prizadevala zagotoviti, da bo vsak ukrep v skladu z zeleno zavezo „ne škoduj“⁸ in da ne bo ogrožal nobenih ciljev drugih podprogramov

⁶ Izvedbeni sklep Komisije o sprejetju večletnega programa dela za program LIFE v obdobju 2021–2024 (C(2021) 4997 final).

⁷ Ta zneska ne vključujeta odhodkov za podporo, ki za obdobje večletnega programa dela znašajo 95 milijonov EUR.

⁸ Glej: COM/2019/640 final in uvodno izjavo 29 uredbe LIFE (EU) 2021/783,

LIFE⁹, hkrati pa bo usmerjena v razvoj sinergij z drugimi programi¹⁰ in politikami¹¹, da bi uresničila celostno vizijo okolja.

2.1 Podprogram „Narava in biotska raznovrstnost“ ter povezana področja ukrepanja

V skladu s specifičnimi cilji programa LIFE, kot so določeni v členu 3(2) uredbe LIFE, je cilj podprograma „Narava in biotska raznovrstnost“:

- razviti, prikazati, pospeševati in spodbujati nadgraditev inovativnih tehnik, metod in pristopov (vključno z naravnimi rešitvami in ekosistemskimi pristopi) za doseganje ciljev zakonodaje in politike Unije na področju narave in biotske raznovrstnosti ali v zvezi z njima ter prispevati k bazi znanja in uporabi najboljših praks, vključno s podporo omrežju Natura 2000,
- prispevati k razvoju, izvajanju, spremljanju in izvrševanju zadevne zakonodaje in politike Unije na področju narave in biotske raznovrstnosti ali v zvezi z njima, vključno z izboljšanjem upravljanja na vseh ravneh, zlasti s krepitvijo zmogljivosti javnih in zasebnih subjektov ter vključevanjem civilne družbe, pri čemer se ustrezno upoštevajo tudi morebitni prispevki ljubiteljske znanosti¹²,
- spodbuditi široko uporabo uspešnih rešitev/pristopov za izvajanje zadevne zakonodaje in politike Unije na področju narave in biotske raznovrstnosti, in sicer s ponovitvijo rezultatov, vključevanjem zadevnih ciljev v druge politike ter v prakse javnega in zasebnega sektorja, pritegnitvijo naložb in izboljšanjem dostopa do financiranja.

Program LIFE je že od leta 1992 ključno orodje za podporo izvajanju direktive EU o pticah¹³ in direktive EU o habitatih¹⁴ ter je pomemben in v nekaterih primerih ključen za zagotovitev vzpostavitve omrežja Natura 2000.

⁹ Na primer z upoštevanjem Delegirane uredbe (EU) 2021/2139 (ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2021/2139/oj) in Delegirane uredbe (EU) 2023/2486 (ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2486/oj) o določitvi dejanskega seznama okoljsko trajnostnih gospodarskih dejavnosti z opredelitvijo tehničnih meril za pregled za vsak okoljski cilj iz Uredbe (EU) 2020/852 (ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>) Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088. .

¹⁰ V skladu z uredbo LIFE se na primer spodbujajo sinergije s projekti v okviru programa Obzorje Evropa, tudi sinergije z misijami programa Obzorje Evropa.

¹¹ Pri projektih LIFE se spodbuja uporaba programov Copernicus in/ali Galileo/EGNOS za satelitsko opazovanje Zemlje, določanje položaja, navigacijo in/ali povezane časovne podatke in storitve.

¹² Znanstveno delo, ki ga opravljajo člani širše javnosti, pogosto v sodelovanju s poklicnimi znanstveniki in znanstvenimi ustanovami ali pod njihovim vodstvom.

¹³ Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L 20, 26.1.2010, str. 7, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj>).

¹⁴ Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, 22.7.1992, str. 7, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj>).

V preverjanju ustreznosti direktiv o naravi¹⁵, Akcijskem načrtu za naravo, ljudi in gospodarstvo¹⁶ ter strategiji EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030¹⁷ je poudarjena potreba po povečanju financiranja na področju narave in biotske raznovrstnosti.

Podprogram zajema dve prednostni področji: 1) „narava in biotska raznovrstnost EU“ ter 2) „ozaveščanje, zagotavljanje skladnosti in dostop do pravnega varstva v zvezi z zakonodajo o naravi in biotski raznovrstnosti“.

V okviru prednostnega področja „Narava in biotska raznovrstnost EU“ bo podprogram prispeval k ciljem EU za varstvo, ohranjanje in obnavljanje naravnega kapitala Unije v njenih morskimi, sladkovodnih in kopenskih ekosistemih, kot je določeno v Konvenciji o biološki raznovrstnosti¹⁸, Bernski konvenciji¹⁹ in Kunminško-montrealskem svetovnem okviru za biotsko raznovrstnost²⁰. Zlasti bo prispeval k doseganju ciljev strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030, direktiv EU o pticah in habitatih, uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah²¹ in pobude EU za opraševalce²² ter ustreznih ciljev iz okvirne direktive o morski strategiji²³, okvirne direktive o vodah²⁴, direktive o pomorskem prostorskem načrtovanju²⁵, akcijskega načrta EU za morje²⁶ in evropske strategije za najbolj oddaljene regije²⁷. Podprogram „Narava in biotska raznovrstnost“ bo prispeval tudi k izvajanju pravil o obnovi narave²⁸.

Financirani ukrepi bodo med drugim usmerjeni v izvajanje direktiv EU o habitatih in pticah ter uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah, vzpostavitev skladne mreže zavarovanih območij, izvajanje pravil EU o obnovi narave, vključno z obnovo degradiranih in z ogljikom bogatih ekosistemov, usmerjeni pa bodo tudi v posebne cilje pravil o obnovi narave za vrste in habitate,

¹⁵ Delovni dokument služb Komisije SWD(2016) 472 final z dne 16. decembra 2016 z naslovom Preverjanje ustreznosti naravovarstvene zakonodaje EU (direktivi o pticah in habitatih) – Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj>) in Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj>) (v nadaljnjem besedilu: preverjanje ustreznosti direktiv o pticah in habitatih).

¹⁶ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Akcijski načrt za naravo, ljudi in gospodarstvo“ (COM(2017) 198 final, 27. april 2017).

¹⁷ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Evropski zeleni dogovor“ (COM(2019) 640 final).

¹⁸ Odobrena s Sklepom Sveta 93/626/EGS z dne 25. oktobra 1993 o sklenitvi Konvencije o biološki raznovrstnosti (UL L 309, 13.12.1993, str. 1).

¹⁹ Konvencija o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njunih naravnih življenjskih prostorov, odobrena s Sklepom Sveta 82/72/EGS z dne 3. decembra 1981 o sklenitvi Konvencije o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njunih naravnih življenjskih prostorov (UL L 38, 10.2.1982, str. 1).

²⁰ Sklep, sprejet na konferenci pogodbenic konvencije o biološki raznovrstnosti – 15/4. Kunminško-montrealski svetovni okvir za biotsko raznovrstnost.

²¹ Uredba (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst (UL L 317, 4.11.2014, str. 35).

²² Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Revizija pobude EU za opraševalce: Nov dogovor za opraševalce“ (COM/2023/35 final).

²³ Direktiva 2008/56/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju politike morskega okolja (Okvirna direktiva o morski strategiji) (UL L 164, 25.6.2008, str. 19).

²⁴ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike (UL L 327, 22.12.2000, str. 1).

²⁵ Direktiva 2014/89/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. julija 2014 o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje.

²⁶ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Akcijski načrt EU: Varstvo in obnova ekosistemov za trajnostno in odporno ribištvo“ (COM/2023/102 final).

²⁷ Glej Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Postavljanje ljudi na prvo mesto, zagotavljanje trajnostne in vključujoče rasti, izkoriščanje potenciala v najbolj oddaljenih regijah EU“ (COM(2022) 198 final).

²⁸ Uredba (EU) 2024/1991 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2024 o obnovi narave in spremembi Uredbe (EU) 2022/869.

obrnitev trenda upadanja števila oprasovalcev, izboljšanje biotske raznovrstnosti in zdravja ekosistemov na kmetijskih zemljiščih in v gozdovih, vračanje narave nazaj v mestna območja ter obnovo dobrega okoljskega stanja morskih ekosistemov in dobrega ekološkega stanja sladkovodnih ekosistemov. Projekti v zvezi s prednostnimi habitati ali vrstami, habitati ali vrstami, ki so v slabem stanju ohranjenosti ali so ogrožene, ter na novo opisanimi vrstami, ki bi jih bilo treba šteti za ogrožene, lahko prejmejo najvišjo stopnjo sofinanciranja v višini 75 %, kot je navedeno v točki 4.1.1.1., kar izrecno vključuje najbolj oddaljene regije EU zaradi njihovega izjemnega pomena za biotsko raznovrstnost. To velja tudi za čezmorske države in ozemlja ter tretje države, pridružene programu LIFE.

V okviru prednostnega področja „ozaveščanje, zagotavljanje skladnosti in dostop do pravnega varstva v zvezi z zakonodajo o naravi in biotski raznovrstnosti“ bo podprogram prispeval k ozaveščanju o koristih ohranjanja narave, zagotavljanju skladnosti z zakonodajo EU o naravi in biotski raznovrstnosti ter dostopu do pravnega varstva v zvezi z zakonodajo o naravi in biotski raznovrstnosti.

Podprogramu „Narava in biotska raznovrstnost“ je za obdobje 2025–2027 namenjen okvirni znesek 977,2 milijona EUR.

Podprogram „Narava in biotska raznovrstnost“ se bo izvajal predvsem s standardnimi projekti ukrepov in strateškimi projekti za naravo.

1. Standardni projekti ukrepov (SAP, glej oddelek 4.1.1 v nadaljevanju), ki se izvajajo s tradicionalnim pristopom od spodaj navzgor ter so namenjeni izvajanju praktičnih in učinkovitih ukrepov za opisane cilje in prednostne naloge.
2. Strateški projekti za naravo (SNAP, glej oddelek 4.1.2 v nadaljevanju), ki podpirajo celovito izvajanje nacionalnih ali regionalnih prednostnih okvirov ukrepanja (PAF) in drugih instrumentov načrtovanja, povezanih s politiko EU na področju biotske raznovrstnosti.

2.2 Podprogram „Krožno gospodarstvo in kakovost življenja“ ter povezana področja ukrepanja

Specifični cilji podprograma „Krožno gospodarstvo in kakovost življenja“ so:

- razviti, prikazati in spodbujati inovativne tehnike, metode in pristope za doseganje ciljev zakonodaje in politike Unije na področju okolja ter prispevati k bazi znanja in uporabi najboljših praks, če je ustrezno,
- prispevati k razvoju, izvajanju, spremljanju in izvrševanju zadevne zakonodaje in politike Unije na področju okolja, vključno z izboljševanjem upravljanja na vseh ravneh, zlasti s krepitvijo zmogljivosti javnih in zasebnih subjektov ter vključevanjem civilne družbe,
- spodbuditi široko uporabo uspešnih tehničnih in političnih rešitev za izvajanje zadevne zakonodaje in politike Unije na področju okolja s ponovitvijo rezultatov, vključevanjem zadevnih ciljev v druge politike ter prakse javnega in zasebnega sektorja, pritegnitvijo naložb in izboljšanjem dostopa do financiranja.

Ta podprogram zajema tri prednostna področja: 1) „krožno gospodarstvo in odpadki“, 2) „ničelno onesnaževanje in trajnostno upravljanje naravnih virov“ ter 3) „okoljsko upravljanje“.

Cilj tega podprograma je olajšati prehod na trajnostno, krožno, energijsko učinkovito gospodarstvo, odporno proti podnebnim spremembam, in na okolje brez strupov ter zaščititi, obnoviti in izboljšati kakovost okolja v skladu z evropskim zelenim dogovorom in nedavnim razvojem politike.

Ta podprogram bo podpiral razvoj, izvajanje in izvrševanje politik ter zakonodaje na področjih krožnega gospodarstva, zmanjševanja količine odpadkov in ničelnega onesnaževanja ter tako prispeval k akcijskemu načrtu za krožno gospodarstvo, akcijskemu načrtu za ničelno onesnaževanje in strategiji EU za biogospodarstvo²⁹. Poleg tega bo podpiral ukrepe za izboljšanje okoljskega upravljanja na vseh ravneh, zlasti s krepitvijo zmogljivosti javnih in zasebnih akterjev ter vključevanjem civilne družbe.

Podprogram bo k tem prednostnim nalogam Evropske unije prispeval zlasti:

- s krepitvijo krožnega gospodarstva v skladu z novim akcijskim načrtom za krožno gospodarstvo z zmanjšanjem ali preprečevanjem rabe virov in odpadkov, izboljšanjem trajnosti izdelkov, povečanjem obsega recikliranja odpadkov in predelave virov (vključno s kritičnimi surovinami) ter krepitvijo trajnostne in krožne uporabe biomase,
- s spodbujanjem pristopov k razvoju, trženju in uporabi kemikalij, materialov in izdelkov, ki so varni in trajnostni že v zasnovi,
- s podpiranjem predelave virov iz odpadkov z recikliranjem in uvajanjem recikliranih materialov v visokokakovostne izdelke ter z identifikacijo, sledenjem, ločevanjem, preprečevanjem in dekontaminacijo odpadkov, ki vsebujejo nevarne snovi,
- z zmanjšanjem onesnaževanja zraka, vode in tal v skladu z akcijskim načrtom za ničelno onesnaževanje,
- z doseganjem in ohranjanjem dobrega stanja vodnih teles v Uniji ter zagotavljanjem varne, čiste in cenovno dostopne vode za vse, pri čemer se je treba izogibati negativnim ekološkim, gospodarskim in socialnim posledicam suš in poplav, če to ni mogoče, pa jih čim bolj zmanjšati ter zagotoviti varstvo in ohranjanje vodonosnikov, morij, oceanov in njihovih obal,
- z varovanjem kakovosti in odpornosti tal v EU ter ekosistemskih storitev, ki jih zagotavljajo zdrava tla, ter s preprečevanjem degradacije tal, dezertifikacije in drugih vplivov zaradi podnebnih sprememb ali gospodarjenja z zemljišči,
- z zmanjšanjem izpostavljenosti škodljivim ravnem hrupa, zlasti na gosto poseljenih mestnih območjih,
- s preprečevanjem in zmanjševanjem proizvodnje, uporabe in emisij nevarnih kemikalij ter zmanjševanjem izpostavljenosti ljudi in okolja tem kemikalijam,
- z zmanjšanjem industrijskih emisij in povečanjem varnosti s tehnikami za preprečevanje in zmanjševanje onesnaževanja ter obvladovanjem nevarnosti večjih nesreč, v katere so vključene nevarne snovi.

Podprogramu „Krožno gospodarstvo in kakovost življenja“ je za obdobje 2025–2027 namenjen okvirni znesek 568,5 milijona EUR.

Ta znesek bo uporabljen zlasti za financiranje standardnih projektov ukrepov in strateških integriranih projektov, osredotočenih na naslednje:

- **dejavnosti, ki podpirajo cilj krožnega gospodarstva in predelavo virov iz odpadkov**, v skladu s hierarhijo ravnanja z odpadki, ki daje prednost preprečevanju odpadkov, pripravi za ponovno uporabo in recikliranju pred drugimi postopki predelave in odstranjevanja,

²⁹ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Trajnostno biogospodarstvo za Evropo: krepitev povezave med gospodarstvom, družbo in okoljem (SWD(2018) 431 final).

- **dejavnosti, ki podpirajo doseganje ničelnega onesnaževanja in prispevajo k trajnostnemu upravljanju naravnih virov**, na primer preprečevanje onesnaževanja, inovativne rešitve za spremljanje in zmanjšanje onesnaževanja zraka, vode in tal, zmanjšanje izpostavljenosti hrupu, kemikalijam in industrijskim emisijam ter predlogi, ki prispevajo k izvajanju novega evropskega Bauhausa,
- **projekte okoljskega upravljanja**, kot so na primer: dejavnosti v podporo odločanju javnih uprav in prostovoljnim pristopom za javni in zasebni sektor; zagotavljanje skladnosti z okoljskimi predpisi in dostop do pravnega varstva; spremembe vedenja in pobude za ozaveščanje.

2.3 Podprogram „Prilagajanje podnebnim spremembam in blažitev njihovih posledic“ ter povezana področja ukrepanja

Specifični cilji podprograma „Prilagajanje podnebnim spremembam in blažitev njihovih posledic“ so:

- razviti, prikazati in spodbujati inovativne tehnike, metode in pristope za doseganje ciljev zakonodaje in politike Unije na področju podnebnih ukrepov ter prispevati k bazi znanja in uporabi najboljših praks,
- prispevati k razvoju, izvajanju, spremljanju in izvrševanju zadevne zakonodaje in politike Unije na področju podnebnih ukrepov, vključno z izboljšanjem upravljanja na vseh ravneh, zlasti s krepitvijo zmogljivosti javnih in zasebnih subjektov ter vključevanjem civilne družbe,
- spodbuditi široko uporabo uspešnih tehničnih in političnih rešitev za izvajanje zadevne zakonodaje in politik Unije na področju podnebnih ukrepov s ponovitvijo rezultatov, vključevanjem zadevnih ciljev v druge politike ter v prakse javnega in zasebnega sektorja, pritegnitvijo naložb in izboljšanjem dostopa do financiranja.

Podprogram „Prilagajanje podnebnim spremembam in blažitev njihovih posledic“ bo prispeval k splošnim in specifičnim ciljem iz evropskih podnebnih pravil ter tako podpiral izvajanje zelenega dogovora³⁰: cilj, da evropsko gospodarstvo in družba do leta 2050 postaneta podnebno nevtralna; vmesni podnebni cilj Unije, da se neto emisije toplogrednih plinov do leta 2030 zmanjšajo za vsaj 55 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990; podnebni cilj Unije do leta 2040, ki bi ga morala Komisija predlagati v šestih mesecih po prvem pregledu globalnega stanja, opravljenem na podlagi Pariškega sporazuma³¹, ter obveznost ustreznih institucij Unije in držav članic, da zagotovijo stalen napredek pri povečevanju sposobnosti prilagajanja, krepitvi odpornosti in zmanjševanju ranljivosti zaradi podnebnih sprememb v skladu z novo strategijo EU za prilagajanje podnebnim spremembam³².

Podprogramu „Prilagajanje podnebnim spremembam in blažitev njihovih posledic“ je za obdobje 2025–2027 namenjen okvirni proračun v višini 376,7 milijona EUR. Največji del

³⁰ Uredba (EU) 2021/1119 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. junija 2021 o vzpostavitvi okvira za doseganje podnebne nevtralnosti in spremembi uredb (ES) št. 401/2009 in (EU) 2018/1999 (evropska podnebna pravila) (UL L 243, 9.7.2021, str. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj>).

³¹ Komisija je 6. februarja 2024 v Sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Zavarujmo svojo prihodnost – Podnebni cilj Evrope za leto 2040 in pot do podnebne nevtralnosti do leta 2050 ter oblikovanje trajnostne, pravične in uspešne družbe“ priporočila 90-odstotno zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov do leta 2040 v primerjavi z letom 1990, COM/2024/63 final.

³² Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij „Oblikovanje Evrope, odporne proti podnebnim spremembam – nova strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam“, COM/2021/82 final.

proračuna bo porabljen za nepovratna sredstva, zlasti za standardne projekte ukrepov in strateške integrirane projekte.

Podprogram ima tri prednostna področja:

1. „Blažitev podnebnih sprememb“, pri čemer področja ukrepanja vključujejo dejavnosti, katerih cilj je:

- zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, vključno s fluoriranimi toplogrednimi plini in snovmi, ki tanjšajo ozonski plašč, v skladu s ciljem podnebne nevtralnosti EU,
- povečanje proizvodnje in uporabe energije iz obnovljivih virov ter izboljšanje energetske učinkovitosti z razvojem, predstavitvijo in spodbujanjem nizkoogljivih ali energetsko učinkovitih izdelkov in storitev, vključno z obravnavanjem političnega in tržnega okvira,
- podpiranje praks trajnostnega gospodarjenja z zemljišči in obalami, ki zmanjšujejo emisije toplogrednih plinov ali odvezemajo CO₂ iz ozračja,
- razvoj in spodbujanje rešitev za odstranjevanje/zajemanje CO₂ iz ozračja, biogenih virov in obstoječih točkovnih virov. Zajemanje in odvzem ogljika se lahko zagotovita z naravnimi rešitvami in se združita s projekti za obnovo ali pa temeljita na shranjevanju v posebnih dolgoročnih sredstvih ali uporabi izdelkov z zajetim CO₂,
- podpiranje prehoda na brezemisijsko mobilnost v cestnem prometu in razogljičenje drugih načinov prevoza ter spodbujanje intermodalnosti in prehoda na druge oblike prevoza;

2. „Prilagajanje podnebnim spremembam“, pri čemer področja ukrepanja vključujejo dejavnosti, katerih cilj je:

- zagotavljanje podpore izvajanju politik za prilagajanje podnebnim spremembam ter revizija strategij in načrtov za prilagajanje na vseh ravneh in v vseh sektorjih v skladu z novo strategijo EU za prilagajanje podnebnim spremembam,
- izboljšanje in izvajanje najsodobnejših orodij in rešitev za oblikovanje modelov za prilagajanje, oceno tveganja, podporo pri upravljanju in odločanju ter za spremljanje, poročanje in ocenjevanje v zvezi s prilagajanjem, izboljšanje in izvajanje orodij za predhodno oceno projektov, da bi se bolje opredelile dodatne koristi in pozitivni vplivi projektov za prilagajanje in preprečevanje na gospodarstvo,
- zagotavljanje podpore uvajanju izvedljivih sonaravnih rešitev pri upravljanju podeželskih, mestnih in obalnih območij, tudi z ocenami, smernicami, krepitevijo zmogljivosti ter ustreznimi finančnimi pristopi in produkti,
- izvajanje pristopov in rešitev za zagotovitev stabilne in varne oskrbe z visokokakovostno sladko vodo, preprečevanje suš, zmanjšanje porabe vode, varstvo in obnovo mokrišč ter preprečevanje poplav,
- izvajanje rešitev za infrastrukturo in stavbe, odporne proti podnebnim spremembam, ter krepitev njihove odpornosti, vključno z uporabo modro-zelene infrastrukture in sodelovanjem z organizacijami za standardizacijo,
- izvajanje prilagoditvenih rešitev za kmetijstvo, gozdarstvo in akvakulturo,
- preprečevanje vplivov na zdravje, povezanih s podnebnimi spremembami, in priprava nanje, spodbujanje zdravstvenih storitev, odpornih proti podnebnim

spremembam, ter znatno zmanjšanje obolevnosti in umrljivosti, povezanih s podnebnimi spremembami, zlasti v najranljivejših skupnostih,

- zagotavljanje podpore pripravljenosti na sestavljena in kaskadna tveganja, zlasti na lokalni ravni in v najbolj oddaljenih regijah,
- spodbujanje uporabe finančnih instrumentov in inovativnih rešitev za obravnavanje tveganj zaradi podnebja ter javno-zasebnega sodelovanja za zmanjšanje deleža nezavarovanih gospodarskih izgub, povezanih s podnebjem, tudi z izboljšanjem zbiranja podatkov o gospodarskih izgubah, povezanih s podnebjem, in dostopa do teh podatkov;

3. „Upravljanje in informacije o podnebnih spremembah“, pri čemer področja ukrepanja vključujejo dejavnosti, katerih cilj je:

- spodbujanje sprememb v ravnanju in praksah ter izboljšanje znanja in ozaveščenosti državljanov, zlasti z zagotavljanjem podpore izvajanju evropskega podnebnega pakta³³,
- izboljšanje zelenih spretnosti ter krepitev zmogljivosti za izvajanje politik za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje,
- podpora razvoju, posodabljanju in izvajanju nacionalnih, regionalnih in lokalnih podnebnih ter energetskih strategij in načrtov,
- izboljšanje spremljanja, obračunavanja in poročanja o toplogrednih plinih,
- prispevanje k razvoju, spremljanju, ocenjevanju in naknadnemu vrednotenju podnebne politike,
- predstavitev in spodbujanje ukrepov za trajnostno financiranje.

Podprogram „Prilagajanje podnebnim spremembam in blažitev njihovih posledic“ lahko vključuje dejavnosti, povezane z energijsko učinkovitostjo in energijo iz obnovljivih virov, če te dejavnosti v istem letu niso vključene v razpise v okviru podprograma „Prehod na čisto energijo“.

2.4 Podprogram „Prehod na čisto energijo“ in povezana področja ukrepanja

Posebni cilji podprograma „Prehod na čisto energijo“ so:

- Razviti, prikazati in spodbujati inovativne regulativne, upravljavske in tržno usmerjene tehnike, metode in pristope za doseganje ciljev zakonodaje in politike Unije na področju čistega, trajnostnega in pravičnega energetskega prehoda z nadgradnjo rešitev na podlagi energije iz obnovljivih virov in povečanjem energetske učinkovitosti ter prispevanjem k bazi znanja in uporabi najboljših praks,
- podpirati razvoj, izvajanje, spremljanje in izvrševanje ustrezne zakonodaje in politike Unije na področju čistega, trajnostnega in pravičnega energetskega prehoda z nadgradnjo rešitev na podlagi energije iz obnovljivih virov in povečanjem energetske učinkovitosti, vključno z izboljšanjem upravljanja na vseh ravneh, s krepitvijo zmogljivosti javnih in zasebnih akterjev, s pomočjo državljanom in vključevanjem državljanov ter civilne družbe in s strukturiranjem trga, da se omogoči in spodbuja uvajanje tehnologij za energetski prehod,
- spodbujati obsežno uvajanje uspešnih tehničnih in političnih rešitev v podporo vseevropskih ukrepov, ki vključujejo tržne in regulativne pristope in lahko dajejo prednost

³³ Prav tam. COM(2019) 640 final.

izvajanju ustrezne zakonodaje in ciljev Unije na področju čistega, trajnostnega in pravičnega energetskega prehoda z nadgradnjo rešitev na podlagi energije iz obnovljivih virov in povečanjem energijske učinkovitosti, s ponavljanjem rezultatov in uspešnih najboljših praks, z mobilizacijo naložb, povečanjem uporabe finančnih instrumentov in izboljšanjem dostopa do financiranja ter s spodbujanjem medsektorskega poslovnega sodelovanja, javno-zasebnih partnerstev in dejavnosti akterjev na čezmejnem trgu EU.

Cilj podprograma „Prehod na čisto energijo“ je olajšati prehod na energijsko učinkovito gospodarstvo, ki temelji na energiji iz obnovljivih virov ter je podnebno nevtravno in odporno, in sicer s financiranjem zlasti usklajevalnih in podpornih ukrepov. Ti ukrepi so namenjeni krepitvi zmogljivosti, razširjanju informacij in znanja ter ozaveščanju v podporo prehodu na energijo iz obnovljivih virov in večji energijski učinkovitosti. Podpirajo odpravljanje tržnih ovir, ki omejujejo socialno-ekonomski prehod na trajnostno energijo, pri čemer običajno vključujejo več malih in srednjih deležnikov, med drugim lokalne in regionalne javne organe, neprofitne organizacije, podjetja in javne službe za energetske storitve, razvijalce projektov, proizvajalce neto ničelnih tehnologij, finančne institucije, strokovne organizacije, združenja potrošnikov in državljanske pobude.

Podprogram prispeva k izvajanju z energijo povezanih ukrepov iz evropskega zelenega dogovora in energetske zakonodaje „Pripravljeni na 55“, kot so prenovljena direktiva o energijski učinkovitosti³⁴, revizija direktive o energiji iz obnovljivih virov³⁵, prenovljena direktiva o energetske učinkovitosti stavb³⁶ ter zakonodaja in uredbe v zvezi z okoljsko primerno zasnovo in označevanjem z energijskimi nalepkami³⁷. Podprogram v okviru izvajanja ključnega zakonodajnega okvira „Pripravljeni na 55“ prispeva k upravljanju energetske unije, izvajanju nacionalnih energetske in podnebne načrtov ter uresničevanju podnebne in energetske ciljev za leti 2030 in 2050. Podprogram prispeva tudi k izvajanju načrta REPowerEU za postopno odpravo odvisnosti EU od ruskih fosilnih goriv, zlasti v zvezi z ukrepi, namenjenimi pospeševanju uvajanja tehnologij obnovljivih virov energije ter povečanju prihrankov energije in energijske učinkovitosti v vseh končnih uporabah/sektorjih. V okviru načrta REPowerEU se podpora podprograma „Prehod na čisto energijo“ osredotoča na razogljičenje ogrevanja in hlajenja, spodbujanje boljšega načrtovanja ogrevanja in hlajenja, postopno opuščanje uporabe fosilnih goriv za ogrevanje, uporabo toplotnih črpalk ter podporo učinkoviti oskrbi z ogrevanjem, tudi z daljinskim ogrevanjem in izrabo odpadne toplote.

Podprogram „Prehod na čisto energijo“ prispeva k doseganju ciljev pravičnega prehoda³⁸, in sicer s spremljanjem ozemelj in skupin državljanov, na katere negativno vpliva prehod s fosilnih goriv na čisto energijo, s krepitvijo zmogljivosti akterjev in spodbujanjem naložb v čisto energijo, zlasti v energijsko učinkovitost ter lokalno razpoložljive, trajnostne in obnovljive vire energije. Cilj podprograma je vključiti in podpreti državljane pri prehodu na čisto energijo ter v zvezi s tem zagotoviti podporo za uvajanje energetske skupnosti in celostnih storitev prenove

³⁴ Direktiva (EU) 2023/1791 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. septembra 2023 o energetske učinkovitosti in spremembi Uredbe (EU) 2023/955 (prenovitev), ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj>.

³⁵ Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, kakor je bila spremenjena z Direktivo (EU) 2023/2413, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>.

³⁶ Direktiva (EU) 2024/1275 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. aprila 2024 o energetske učinkovitosti stavb (prenovitev), ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj>.

³⁷ Uredba (EU) 2024/1781 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o vzpostavitvi okvira za določitev zahtev za okoljsko primerno zasnovo za trajnostne izdelke (ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1781/oj>) in Uredba (EU) 2017/1369 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2017 o vzpostavitvi okvira za označevanje z energijskimi nalepkami (ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1369/oj>) ter razveljavitvi Direktive (EU) 2010/30 (ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2010/30/oj>).

³⁸ Sporočilo „Močna socialna Evropa za pravičen prehod“, COM(2020) 14 final.

stanovanj. Spodbuja tudi socialno pravičen in vključujoč prehod ter podpira ukrepe za zmanjšanje energijske revščine in ranljivosti. Podprogram prispeva tudi k izvajanju okvira za trajnostno financiranje naložb v energijsko učinkovitost in obnovljive vire energije, in sicer s spodbujanjem tesnega sodelovanja s finančnimi institucijami pri energetskem prehodu ter podpiranjem razvoja inovativnih in zasebnih rešitev za financiranje energetskega prehoda. Nazadnje, cilj podprograma je prispevati k izboljšanju povezovanja energetskega sistema s podpiranjem uvajanja pametnih storitev in digitalnih rešitev, elektrifikacije, območnih pristopov in učinkovite rabe energije v skladu z akcijskim načrtom EU za digitalizacijo energetskega sistema³⁹ ter podpreti evropski proizvodni ekosistem za neto ničelne tehnologije v skladu z aktom o neto ničelni industriji⁴⁰.

Podprogramu „Prehod na čisto energijo“ je za obdobje 2025–2027 namenjen okvirni znesek 413,3 milijona EUR.

Večji del proračuna podprograma „Prehod na čisto energijo“ bo porabljen za financiranje nepovratnih sredstev za usklajevalne in podporne ukrepe v triletnem obdobju.

Poleg tega podprogram „Prehod na čisto energijo“ določa možnost financiranja drugih ukrepov, ki se razlikujejo od usklajevalnih in podpornih ukrepov, zlasti v obliki nepovratnih sredstev opredeljenim upravičencem za podporo izvajanju ključnega zakonodajnega okvira EU za čist in pravičen energetski prehod. Glede na rezultate prvega razpisa za zbiranje predlogov za standardne projekte ukrepov v okviru podprograma „Prehod na čisto energijo“, ki se je začel leta 2024, je predhodna okvirna dodelitev v višini 10 milijonov EUR rezervirana za prihodnje razpise za standardne projekte ukrepov v okviru podprograma „Prehod na čisto energijo“. Pred objavo morebitnih razpisov za standardne projekte ukrepov v okviru podprograma „Prehod na čisto energijo“ v obdobju 2025–2027 bo Komisija programskemu odboru posredovala osnutek besedila razpisa in izbrane prednostne naloge, da bo lahko podal pripombe.

V okviru podprograma „Prehod na čisto energijo“ se bodo financirale dejavnosti, ki ustrezajo posebnim temam, opredeljenim v letnih razpisih za zbiranje predlogov, ki temeljijo na seznamu prednostnih tem za obdobje 2025–2027. Pred objavo letnih razpisov v okviru podprograma „Prehod na čisto energijo“ v obdobju 2025–2027 bo Komisija programskemu odboru posredovala osnutke besedil razpisov in posebne teme, da bo lahko podal pripombe.

Druge dejavnosti, povezane z energijsko učinkovitostjo in energijo iz obnovljivih virov, ki ne obravnavajo posebnih zahtev razpisov za zbiranje predlogov, opredeljenih v okviru tega podprograma, se lahko predložijo na razpisih za zbiranje predlogov v okviru podprograma „Prilagajanje podnebnim spremembam in blažitev njihovih posledic“.

Dejavnosti v zvezi s tehnološkim razvojem ne bodo vključene v usklajevalne in podporne ukrepe⁴¹.

Glavni razpisi za zbiranje predlogov za usklajevalne in podporne ukrepe v okviru podprograma „Prehod na čisto energijo“ bodo zajemali naslednja prednostna področja ukrepanja:

1. vzpostavitev nacionalnega, regionalnega in lokalnega okvira politike za podporo prehodu na čisto energijo:

³⁹ Sporočilo „Digitalizacija energetskega sistema – akcijski načrt EU“ COM(2022) 552 final.

⁴⁰ Uredba 2024/1735 Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi okvira ukrepov za krepitev ekosistema proizvodnje neto ničelnih tehnologij (ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj>) ter spremembi Uredbe (EU) 2018/1724 (ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1724/oj>).

⁴¹ Razvoj tehnologije ter raziskave in inovacije za prehod na čisto energijo bodo financirani v okviru programa Obzorje Evropa.

povečanje skladnosti upravljanja energetskega prehoda na različnih ravneh s krepitvijo dialoga z več deležniki in na področju različnih politik ter usklajenega ukrepanja za gradnjo zmogljivosti javnih organov in zasebnih akterjev za opravljanje nalog v okviru nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov in/ali drugih ustreznih načrtov in strategij. Podpiranje razvoja in učinkovitega izvajanja politik na področju čiste energije v EU in tretjih državah, pridruženih programu LIFE, vključno s članicami Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA) in partnerji Energetske skupnosti. Zagotavljanje podpore ukrepom, s katerimi se v prakso prenesejo določbe o pooblastitvi iz evropske zakonodaje s področja čiste energije;

2. pospeševanje uvajanja tehnologije, digitalizacije, novih storitev in poslovnih modelov ter izboljševanje povezanih poklicnih znanj in spretnosti na trgu za prehod na čisto energijo:

zagotavljanje podpore razogljičenju stavbnega, industrijskega in terciarnega sektorja s spodbujanjem uvajanja inovativnih rešitev na trg, vključno z digitalizacijo in krožno zasnovo v skladu z razvojem novih storitev z dodano vrednostjo in inovativnih poslovnih modelov. Pospeševanje prehoda na čisto energijo z omogočanjem neto ničelnih tehnologij in inovativnih rešitev morajo spremljati ukrepi za obravnavanje tržnih ovir, vključno s podporo razvoju in uporabi novih znanj in spretnosti ter okvirov (oznake, certifikati, tehnološki in netehnološki standardi⁴², npr. za interoperabilnost);

3. privabljanje zasebnega financiranja za trajnostno energijo:

za povečanje naložb v trajnostno energijo je treba zagotoviti razpoložljivost različnih kapitalskih tokov, in sicer z obravnavanjem ponudbe financiranja in povpraševanja po njem ter učinkovito uporabo javnih sredstev za spodbujanje zasebnega kapitala, kadar je to mogoče. Dejavnosti na strani ponudbe vključujejo: zbiranje podatkov, metodologijo in obvladovanje tveganja na podlagi dokazov; uskladitev opredelitve in merjenja trajnostnih naložb; razvoj inovativnih mehanizmov, produktov, storitev in praks financiranja; standardizacijo ter združevanje projektov in naložb; poenostavitev postopka za vlagatelje; gradnjo zmogljivosti in dialog. Dejavnosti bi morale prispevati k politiki in zakonodaji EU na področju trajnostnega financiranja⁴³. Dejavnosti na strani povpraševanja bi lahko vključevale: razvoj platform za združevanje manjših projektov trajnostne energije ter ukrepov za izboljšanje znanja o financiranju energije.

4. zagotavljanje podpore razvoju lokalnih in regionalnih naložbenih projektov:

gradnja zmogljivosti lokalnih javnih organov in zasebnih vlagateljev, predvsem kolektivnih vlagateljev skupnosti. Olajšanje sodelovanja s finančnim sektorjem, da bi se zagotovile naložbe v trajnostno energijo, vključno s prilagojenimi ukrepi, ki prispevajo k pravični družbi in pravičnemu energetskega prehodu v regijah EU, ki so najbolj odvisne od fosilnih goriv ali ogljično intenzivnih procesov. Spodbujanje javnih naročil za energijo ter z viri gospodarnih del, oskrbe in storitev. Zagotavljanje podpore prilagojenim pristopom, na podlagi katerih bi lokalni akterji oblikovali naložbene koncepte, izvajali organizacijske inovacije in združevali projekte. Izboljšanje tržnih pogojev in razvoj novih ponudb integriranih storitev za trajnostno energijo v stavbah, industriji, podjetjih in javnem sektorju;

5. vključevanje državljanov v prehod na čisto energijo in njihovo opolnomočanje v tem procesu:

podpiranje državljanov pri aktivnem sodelovanju pri prehodu na čisto energijo, vključno s ciljno podporo za kolektivne ukrepe, pobude, ki jih vodi skupnost, in pobude, ki jih vodijo

⁴² Na primer ontologija SAREF, <https://saref.etsi.org/>.

⁴³ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_sl.

državljeni, ter razvoj novih energetskih storitev in socialnih inovacij. Krepitev sodelovanja med javnimi organi, pobudami, ki jih vodijo državljani, in drugimi ustreznimi deležniki. Zagotavljanje podpore ukrepom, ki prispevajo k zmanjševanju energetske revščine in ranljivosti. Spodbujanje energetske pismenosti in trajnostnega ravnanja z energijo med državljani, zlasti mlajšimi generacijami.

3. DODELITEV SREDSTEV

Večletna dodelitev sredstev⁴⁴ v okviru posameznega podprograma glede na različne vrste financiranja (v milijonih EUR) za obdobje 2025–2027⁴⁵ je prikazana v spodnji preglednici.

Podrobnejše informacije o dodelitvi sredstev glede na vrsto nepovratnih sredstev, vključno z največjim zneskom za strateške projekte za naravo in strateške integrirane projekte, so navedene v oddelku 4.1.2 v nadaljevanju.

V milijonih EUR	Zneski, dodeljeni projektom v skladu s členom 9(3) uredbe LIFE			Druge dejavnosti	Skupaj (1) + (2) + (3) + (4)
	(1) projekti, financirani z nepovratnimi sredstvi	(2) podpora za naložbe, vključno z operacijami i mešanega financiranja	(3) projekti, financirani z drugimi oblikami financiranja		
Narava in biotska raznovrstnost	835,0	10,0	46,7	85,5	977,2
Krožno gospodarstvo in kakovost življenja	449,9	6,0	46,1	66,5	568,5
Blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje	291,0	0,0	39,0	46,7	376,7
Prehod na čisto energijo	303,1	0,0	72,9	37,4	413,3
SKUPAJ	1 879,0	16,0	204,6	236,1	2 335,7

Opomba: Ti zneski ne vključujejo odhodkov za podporo, katerih okvirna višina znaša 90 milijonov EUR.

Zneski, dodeljeni glede na različne vrste financiranja, so okvirni. Spremembe so možne v okviru naslednjih omejitev:

⁴⁴ Dodelitev sredstev v tem večletnem programu dela temelji na zneskih večletnega finančnega okvira za obdobje 2025–2027. Vključuje zneske iz predloga proračuna za leto 2025 in prihodke, dodeljene programu LIFE. Zanje veljajo sklepi letnih proračunskih postopkov.

⁴⁵ Za podprogram „Prehod na čisto energijo“ bodo nepovratna sredstva v okviru drugih dejavnosti vključevala usklajevalne in podporne ukrepe ter nepovratna sredstva za opredeljenega upravičenca v skladu s členom 195, točka (f), finančne uredbe.

- v skladu s členom 5(4) uredbe LIFE se najmanj 60 % proračunskih sredstev, dodeljenih projektom, ki so podprti z nepovratnimi sredstvi za dejavnosti s področja „Okolje“, v obliki nepovratnih sredstev nameni za projekte, ki podpirajo podprogram „Narava in biotska raznovrstnost“,
- v skladu s členom 9(3) uredbe LIFE se vsaj 85 % proračuna za program LIFE dodeli za nepovratna sredstva, finančne instrumente v obliki operacij mešanega financiranja in projekte, financirane z drugimi oblikami financiranja, v obsegu, določenem v oddelku 5.5.
Vrednost ukrepov, dodeljenih projektom v skladu s členom 9(3) uredbe LIFE, znaša 2 099,6 milijona EUR, kar je 90 % proračuna programa LIFE,
- v skladu s členom 18(4) uredbe LIFE Komisija zagotovi, da se sredstva, ki se v okviru danega razpisa za zbiranje predlogov ne porabijo, prerazporedijo med različne vrste ukrepov iz člena 11(2) uredbe LIFE znotraj istega področja.

Navedena sredstva se lahko upravljajo v okviru neposrednega ali posrednega upravljanja znotraj omejitev finančne uredbe in uredbe LIFE.

4. NEPOVRATNA SREDSTVA

Skupni okvirni znesek, namenjen nepovratnim sredstvom za obdobje 2025–2027, je 1 879,0 milijona EUR, od česar je 97,0 % okvirno dodeljenih nepovratnim sredstvom za ukrepe, 3,0 % pa nepovratnim sredstvom za poslovanje.

Podatki za posamezne vrste ukrepov so navedeni v nadaljevanju. V skladu s členom 18(4) uredbe LIFE bi se lahko sredstva, ki se v okviru razpisa za zbiranje predlogov ne porabijo, prerazporedila med različne vrste ukrepov znotraj istega področja.

V skladu s členom 12 uredbe LIFE bi bilo treba pri ukrepih, financiranih v okviru programa LIFE, izjemoma omogočiti sodelovanje pravnih subjektov iz vseh tretjih držav, ki niso pridružene programu LIFE, če:

- je njihovo sodelovanje potrebno za doseganje ciljev ukrepa, da se zagotovi učinkovitost ukrepov, ki se izvajajo v Uniji in/ali z njo povezanih čezmorskih državah in ozemljih ter v tretjih državah, pridruženih programu LIFE, in
- načeloma sami poravnajo stroške svojega sodelovanja.

Vrsta ukrepa	Dodelitev v milijonih EUR					Stopnja sofinanciranja	Najdaljše obdobje upravičenosti
	podprogram „Narava in biotska raznovrstnost“	podprogram „Krožno gospodarstvo in kakovost življenja“	podprogram „Blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje“	podprogram „Prehod na čisto energijo“	Skupaj		
Standardni projekti ukrepov	516,9	250,0	189,0	10,0	965,9	največ 60 % največ 75 % pod posebnimi pogoji	10 let
Strateški projekti za naravo	227,0				227,0	največ 60 %	14 let

Strateški integrirani projekti		174,0	90,0		264,0	največ 60 %	14 let
Projekti tehnične pomoči	12,0	9,9	0,6		22,5	največ 60 %	5 let
						največ 75 % pod posebnimi pogoji	
Drugi ukrepi:							
– usklajevalni in podporni ukrepi				268,3	268,3	največ 95 %	10 let
– drugi projekti	46,1	10,0	2,4	16,5	75,0		
Nepovratna sredstva za poslovanje	33,0	6,0	9,0	8,3	56,3	največ 70 %	3 leta
Skupaj	835,0	449,9	291,0	303,1	1 879,0		

V skladu z določbami iz uredbe LIFE in finančne uredbe bi se lahko nekatere spodaj navedene dejavnosti izvajale v okviru posrednega upravljanja, če je ustrezno, ob upoštevanju posebnih pogojev za njihovo izvajanje.

4.1 Nepovratna sredstva za ukrepe

V skladu s členom 11(2) uredbe LIFE se lahko v okviru programa LIFE zagotovijo različne vrste nepovratnih sredstev za ukrepe:

1. standardni projekti ukrepov;
2. strateški projekti: strateški projekti za naravo in strateški integrirani projekti;
3. projekti tehnične pomoči, vključno s projekti tehnične pomoči za pripravo strateških projektov za naravo ali strateških integriranih projektov (TA-PP); projekti tehnične pomoči za ponovitev projektov (TA-R); projekti tehnične pomoči za krepitev zmogljivosti;
4. drugi ukrepi, potrebni za doseganje splošnega cilja iz člena 3(1) uredbe LIFE, vključno z usklajevalnimi in podpornimi ukrepi, namenjenimi krepitvi zmogljivosti, razširjanju informacij in znanja ter ozaveščanju v podporo prehodu na energijo iz obnovljivih virov in večjo energijsko učinkovitost, ter „drugi projekti“ (vključno s projekti za obravnavanje *ad hoc* zakonodajnih in političnih prednostnih nalog).

4.1.1 Standardni projekti ukrepov

Ti projekti so tradicionalni projekti LIFE, katerih cilj je:

- razviti, prikazati in spodbujati inovativne tehnike, metode in pristope,
- prispevati k bazi znanja in uporabi najboljših praks,

- prispevati k razvoju, izvajanju, spremljanju in izvrševanju zadevne zakonodaje in politike Unije, vključno z izboljšanjem upravljanja na vseh ravneh, zlasti s krepitvijo zmogljivosti javnih in zasebnih subjektov ter vključevanjem civilne družbe,
- spodbuditi široko uporabo uspešnih tehničnih in političnih rešitev za izvajanje zadevne zakonodaje in politik Unije s ponovitvijo rezultatov, vključevanjem zadevnih ciljev v druge politike ter prakse javnega in zasebnega sektorja, pritegnitvijo naložb in izboljšanjem dostopa do financiranja⁴⁶.

Okvirni znesek, dodeljen standardnim projektom ukrepov za obdobje 2025–2027, je 965,9 milijona EUR, od katerih bo 10 milijonov EUR vnaprej dodeljenih projektom novega evropskega Bauhauusa. V skladu s členom 18(4) uredbe LIFE bi se lahko sredstva, ki se v okviru razpisa za zbiranje predlogov ne porabijo, prerazporedila med različne vrste ukrepov znotraj istega področja.

4.1.1.1 Stopnja sofinanciranja

Stopnja sofinanciranja za standardne projekte ukrepov praviloma ne presega 60 % skupnih upravičenih stroškov projekta, razen pri projektih v zvezi z naravo in biotsko raznovrstnostjo, ki se nanašajo na:

- kateri koli prednostni habitat ali prednostno vrsto za izvajanje Direktive 92/43/EGS (direktiva EU o habitatih), kot je navedena v ustreznih prilogah k Direktivi,
- katere koli vrste ptic, ki jih Odbor za prilagajanje znanstvenemu in tehničnemu napredku, ustanovljen v skladu s členom 16 Direktive 2009/147/ES (direktiva EU o pticah), šteje za prednostne za financiranje,
- kateri koli habitatni tip ali vrsto iz prilog k direktivi o habitatih, katerih stanje ohranjenosti je bilo v najnovejših razpoložljivih ocenah biogeografskih regij na ravni EU in nacionalni ravni ocenjeno kot neugodno do slabo, ki se še naprej slabša (U2-),
- kateri koli habitatni tip ali vrsto (razen vrst ptic), katerih stanje ogroženosti na ravni EU je bilo v najnovejši objavljeni različici rdečega seznama evropskih vrst ali habitatov⁴⁷ ocenjeno kot ogroženo ali slabše, tudi na ozemljih, ki jih ti sezname ne zajemajo,
- kateri koli drug habitat ali vrsto na ozemljih, ki niso zajeta na rdečem seznamu evropskih vrst ali habitatov in katerih stanje ogroženosti je bilo v najnovejši objavljeni različici globalnega rdečega seznama vrst ali habitatov Mednarodne zveze za ohranjanje narave in naravnih virov (IUCN) ocenjeno kot ogroženo ali slabše,
- v izjemnih primerih in na podlagi strokovno pregledanih znanstvenih dokazov vse na novo opisane vrste, ki bi jih bilo treba šteti za ogrožene, vendar še niso bile ocenjene na rdečem seznamu IUCN na ravni EU ali na svetovni ravni.

Pri teh projektih v zvezi z naravo in biotsko raznovrstnostjo bi lahko stopnja sofinanciranja znašala 75 % skupnih upravičenih stroškov, če je projekt usmerjen izključno v prednostne habitate in/ali vrste, kot je opisano zgoraj. Vložniki bodo morali v svojih predlogih navesti, da so vsi ukrepi očitno prilagojeni v korist habitatom ali vrstam, ki izpolnjujejo pogoje za 75-odstotno sofinanciranje.

⁴⁶ Člen 2(4) in člen 3(2) uredbe LIFE.

⁴⁷ https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm in https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/redlist_en.htm.

4.1.1.2 Obdobje upravičenosti

Najdaljše obdobje upravičenosti za standardne projekte ukrepov je deset let. To utemeljujeta zapletenost nekaterih projektov in dejstvo, da bodo zaradi nepredvidenih dogodkov (npr. izredne vremenske razmere) morda potrebna podaljšanja.

4.1.2 Strateški projekti

Strateški projekti vključujejo:

- (1) strateške projekte za naravo;
- (2) strateške integrirane projekte.

4.1.2.1 Strateški projekti za naravo

V skladu s členom 2(1) uredbe LIFE strateški projekti za naravo podpirajo doseganje ciljev Unije na področju narave in biotske raznovrstnosti z izvajanjem usklajenih programov ukrepov v državah članicah in tretjih državah, pridruženih programu LIFE, da bi se ti cilji in prednostne naloge vključevali v druge politike in instrumente financiranja, med drugim tudi tako, da se usklajeno izvajajo prednostni okviri ukrepanja, sprejeti na podlagi Direktive 92/43/EGS.

Strateški projekti za naravo bodo – po možnosti na celosten način – usmerjeni v izvajanje naslednjih načrtov in strategij:

- prednostnih okvirov ukrepanja v skladu s členom 8 Direktive Sveta 92/43/EGS o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (direktiva o habitatih),
- nacionalnih načrtov za obnovo v skladu s členom 14 Uredbe (EU) 2024/1991 Evropskega parlamenta in Sveta o obnovi narave in
- drugih načrtov ali strategij, ki so jih na mednarodni, nacionalni, regionalni ali večregionalni ravni sprejeli organi za naravo in biotsko raznovrstnost ter so sami po sebi povezani z izvrševanjem politike ali zakonodaje EU na področju narave in/ali biotske raznovrstnosti in ki določajo specifične in merljive ukrepe ali cilje z jasnim časovnim razporedom in proračunom.

Kar zadeva druge načrte v okviru zakonodaje in politik EU na področju narave in biotske raznovrstnosti (npr. nezakonita trgovina s prostoživečimi rastlinskimi in živalskimi vrstami, oprasovalci, invazivne tujerodne vrste), bi lahko strateški projekti za naravo med drugim vključevali ukrepe za izvajanje teh načrtov.

Strateški projekti za naravo imajo poleg osredotočanja na izvajanje ciljno usmerjenega načrta ali strategije širše področje uporabe v skladu s strategijo EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030, vključno s poudarkom na vključevanju.

Glede na potrebe danih držav članic (ali regij) ali tretjih držav, pridruženih programu LIFE, kot so opredeljene v njihovih prednostnih okvirih ukrepanja ali drugih načrtih za naravo in biotsko raznovrstnost (ki morajo biti sprejeti pred predložitvijo popolnega predloga strateškega projekta za naravo), sklop ukrepov, ki se navede v predlogu strateškega projekta za naravo, vključuje:

- ukrepe za institucionalno podporo in krepitev zmogljivosti,
- mobilizacijo in usklajevanje dodatnega financiranja za dopolnilne ukrepe, zlasti iz drugih instrumentov in programov EU za financiranje,
- ukrepe za vključevanje ciljev ciljnega načrta v politične in finančne instrumente na drugih področjih.

Poleg tega lahko strateški projekti za naravo vključujejo tudi konkretne ohranitvene ukrepe, zlasti kadar teh ni mogoče podpreti v okviru drugih programov EU za financiranje.

Organi, pristojni za naravo in biotsko raznovrstnost ter odgovorni za izvajanje prednostnih okvirov ukrepanja, sodelujejo pri predlogih strateških projektov za naravo, bodisi kot vložniki bodisi, v ustrezno utemeljenih primerih, kot projektni partnerji.

Okvirna porazdelitev strateških projektov za naravo v obdobju 2021–2027 bi morala biti naslednja:

Vir: podatki Eurostata	Države	Koeficient
Manjše države članice ali tretje države, pridružene programu LIFE (manj kot 30 000 km ²)	Ciper, Luksemburg, Malta, Slovenija, Severna Makedonija	1
Povprečno velike države članice ali tretje države, pridružene programu LIFE (med 30 000 in 100 000 km ²)	Avstrija, Belgija, Hrvaška, Češka, Danska, Estonija, Madžarska, Irska, Latvija, Litva, Nizozemska, Portugalska, Slovaška, Moldavija, Islandija	2
Večje države članice ali tretje države, pridružene programu LIFE (več kot 100 000 km ²):	Bolgarija, Nemčija, Grčija, Španija, Finska, Francija, Italija, Poljska, Romunija, Švedska, Ukrajina	3

Koeficient, dodeljen posamezni skupini držav, označuje okvirni obseg podpore, zagotovljene vsaki državi v okviru strateških projektov za naravo v obdobju 2021–2027.

Koeficient v zgornji preglednici kaže delež sofinanciranja EU, ki je na voljo strateškim projektom za naravo v obdobju 2021–2027, pri čemer koeficient 1 okvirno ustreza 10 milijonom EUR sofinanciranja EU, koeficient 2 20 milijonom EUR sofinanciranja EU, koeficient 3 pa 30 milijonom EUR sofinanciranja EU. Čeprav se vse države članice in tretje države, pridružene programu LIFE, spodbujajo, naj predložijo en sam obsežen predlog strateškega projekta za naravo, katerega finančni obseg bi moral temeljiti na zgornji preglednici, se lahko podpora LIFE v državah članicah in tretjih državah, pridruženih programu LIFE, kjer je to ustrezno utemeljeno, razdeli med dva ali več strateških projektov za naravo. Da bi se do leta 2027 v strateških projektih za naravo zagotovila čim večja geografska pokritost držav članic in tretjih držav, pridruženih programu LIFE, se regionalnim organom, ki nameravajo predložiti strateški načrt za naravo, močno priporoča, da pri pripravi svojih predlogov sodelujejo z drugimi regijami.

Kljub prizadevanjem za zagotovitev geografskega ravnovesja bo dodeljevanje nepovratnih sredstev še naprej konkurenčno. Predlogom, ki po vrednotenju ne bodo dosegli zahtevanega najmanjšega števila točk, nepovratna sredstva ne bodo dodeljena. Financiranje predloga države članice ali tretje države, pridružene programu LIFE, ki še ni prejela nepovratnih sredstev za strateški projekt za naravo, se bo štelo za prednostno v primerjavi z drugimi predlogi iz držav članic ali tretjih držav, pridruženih programu LIFE, ki že imajo enega ali več strateških projektov za naravo, vendar le, če bo zadevni projekt presegal zahtevano najmanjše število točk.

Močno se spodbuja usklajeno izvajanje strateških projektov za naravo med državami članicami ali tretjimi državami, pridruženimi programu LIFE, pri čemer se uporabljajo tudi nadnacionalne platforme za usklajevanje in sodelovanje, zagotovljene v okviru makroregionalnih strategij EU, kadar države članice ali tretje države, pridružene programu LIFE, sodelujejo pri takih strategijah⁴⁸.

Časovna prekrivanja integriranih projektov za naravo iz programa LIFE za obdobje 2014–2020 in strateških projektov za naravo v dani državi članici/regiji niso vnaprej izključena, če sta jasna dodana vrednost in tematsko dopolnjevanje strateškega projekta za naravo v primerjavi z integriranimi projekti.

4.1.2.2 *Strateški integrirani projekti*

V skladu s členom 2(2) uredbe LIFE ti projekti podpirajo izvajanje okoljskih ali podnebnih strategij ali akcijskih načrtov na regionalni, večregionalni, nacionalni ali nadnacionalni ravni, ki so jih razvili organi držav članic ali tretjih držav, pridruženih programu LIFE, in ki so potrebni v skladu s posebno zakonodajo ali politiko Unije na področju okolja, podnebja ali zadevne energije, pri čemer se zagotovi, da se vključijo deležniki, ter spodbujata uporaba vsaj še enega drugega vira financiranja na ravni Unije, nacionalni ali zasebni ravni in usklajevanje s tem drugim virom.

Načrti in strategije, v katere so usmerjeni strateški integrirani projekti, so:

- v okviru podprograma „Krožno gospodarstvo in kakovost življenja“:
 - krožno gospodarstvo: nacionalni ali regionalni akcijski načrti, strategije, načrti za krožno gospodarstvo ali podobno⁴⁹, ki:
 - so uradno odobreni,
 - vključujejo specifične in merljive ukrepe ali cilje z jasnim časovnim razporedom ter
 - so v skladu s cilji akcijskega načrta EU za krožno gospodarstvo in, kadar je ustrezno, strategije za biogospodarstvo, ali jih dopolnjujejo,
 - odpadki: nacionalni in regionalni načrti ravnanja z odpadki v skladu s členom 28 okvirne direktive EU o odpadkih in/ali programi preprečevanja odpadkov, kot so zahtevani s členom 29 navedene direktive,
 - voda: načrti upravljanja povodij v skladu s Prilogo VII k okvirni direktivi EU o vodah, načrti za obvladovanje poplavne ogroženosti v skladu z direktivo EU o poplavah,

⁴⁸ Makroregionalne strategije EU so okviri sodelovanja za boljše usklajevanje ukrepov in sredstev na določenem nadnacionalnem geografskem območju (makroregija), njihovi skupni prednostni področji pa sta okolje (vključno z varstvom narave) in podnebje. Ključne značilnosti strategij so medsektorski pristop, upravljanje na več ravneh in sodelovanje deležnikov. Informacije so na voljo na: https://ec.europa.eu/regional_policy/sl/policy/cooperation/macro-regional-strategies/.

⁴⁹ Akcijski načrt, strategija, načrt za krožno gospodarstvo ali podobno je uradni dokument, sprejet na podlagi ustreznega zakonodajnega postopka na nacionalni ali regionalni ravni, s katerim se uvaja vizija in predlagajo ukrepi/politike za pospešitev prehoda na krožno gospodarstvo na nacionalni ali regionalni ravni v skladu s cilji akcijskega načrta EU za krožno gospodarstvo. Dokument bi moral temeljiti na celovitem pristopu in biti med drugim osredotočen na življenjski cikel izdelkov in/ali materialov. Da bi se načrt/strategija/časovni načrt šteli za upravičene, morajo imeti specifične in merljive cilje ali ukrepe z jasnim časovnim razporedom, ki omogočajo sledenje prispevku strateškega integriranega projekta k izvajanju načrta/strategije/časovnega načrta. Poimenovanja so lahko različna, npr. načrti za krožno gospodarstvo, strategije za krožno gospodarstvo, časovni načrti za krožno gospodarstvo itd. Načrti bi po možnosti morali odpravljati omejitve politik in vključevati medresorsko usklajevanje. Evropska komisija take okvire za krožno gospodarstvo šteje za enega najučinkovitejših načinov za doseganje napredka pri prehodu na krožno gospodarstvo v državah članicah/tretjih državah, pridruženih programu LIFE, ter države članice/tretje države, pridružene programu LIFE, spodbuja k sprejetju in izvajanju teh strategij.

morske strategije v skladu z okvirno direktivo EU o morski strategiji, načrti za obvladovanje suše, kot so predlagani v členu 13(5) okvirne direktive o vodah⁵⁰,

- zrak: načrti za kakovost zraka v skladu z direktivo EU o kakovosti zunanega zraka, nacionalni programi nadzora nad onesnaževanjem zraka v skladu z direktivo EU o nacionalnih obveznostih zmanjšanja emisij,
 - hrup: akcijski načrti za hrup v skladu z direktivo EU o okoljskem hrupu,
- v okviru podprograma „Blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje“:
 - nacionalni energetske in podnebni načrti (v skladu z uredbo EU o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov⁵¹),
 - nacionalne ali regionalne strategije ali akcijski načrti za prilagajanje,
 - akcijski načrti na ravni mesta ali skupnosti, s katerimi se prvič uvaja prehod na podnebno nevtralno družbo in/ali družbo in mesto, odporno proti podnebnim spremembam,
 - strategije za zmanjševanje toplogrednih plinov ali načrti ali časovni načrti za gospodarstvo, ki so nacionalno ali regionalno specifični oziroma specifični za industrijo/sector in prispevajo k podnebni nevtralnosti.

Komisija si bo prizadevala zagotoviti največjo možno geografsko pokritost strateških integriranih projektov, tako da bo v okviru vsakega od dveh zgoraj navedenih podprogramov okvirno dodelila vsaj en tak projekt na državo članico in tretjo državo, pridruženo programu LIFE. Ob upoštevanju potrebe po zagotovitvi največjega možnega števila financiranih projektov bi se morali vložniki čim bolj izogibati temu, da bi zaprosili za sofinanciranje iz programa LIFE v višini, ki presega 12 milijonov EUR na projekt.

Pri strateških integriranih projektih na nadnacionalni ravni se spodbuja uporaba nadnacionalnih platform za usklajevanje in sodelovanje, zagotovljenih v okviru makroregionalnih strategij EU, kadar države članice ali tretje države, pridružene programu LIFE, sodelujejo pri takih strategijah.

4.1.2.3 Najvišji zneski

Najvišji skupni znesek, dodeljen strateškimi projektom za naravo, bo znašal 227 milijonov EUR, kar predstavlja 27 % celotnega proračuna, namenjenega nepovratnim sredstvom za podprogram „Narava in biotska raznovrstnost“. Najvišji skupni znesek, dodeljen strateškim integriranim projektom v okviru podprograma „Krožno gospodarstvo in kakovost življenja“ ter podprograma „Blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje“, bo znašal 264 milijonov EUR, kar predstavlja 36 % celotnega proračuna, namenjenega nepovratnim sredstvom za ta podprograma. Skupni znesek, dodeljen strateškimi projektom za naravo in strateškim integriranim projektom, bo znašal približno 26 % celotnega proračuna programa LIFE, namenjenega nepovratnim sredstvom.

⁵⁰ Čeprav okvirna direktiva o vodah ne zahteva priprave načrtov za obvladovanje suše, je Komisija z dokumentoma COM(2007) 414 final in COM/2012/0673 final državam članicam priporočila, naj pripravijo posebne načrte za obvladovanje suše, ki bodo po potrebi dopolnjevali načrte upravljanja povodij.

⁵¹ Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj>.

4.1.2.4 Stopnja sofinanciranja

Stopnja sofinanciranja za strateške projekte za naravo in strateške integrirane projekte ne presega 60 % skupnih upravičenih stroškov projekta.

4.1.2.5 Obdobje upravičenosti

Ob upoštevanju, da strateški načrti vključujejo izvajanje načrta ukrepov, je najdaljše obdobje upravičenosti 14 let.

4.1.3 Projekti tehnične pomoči

V skladu s členom 2(3) uredbe LIFE lahko projekti tehnične pomoči podpirajo razvoj zmogljivosti za naslednje dejavnosti:

- sodelovanje v standardnih projektih ukrepov ter pripravo strateških projektov za naravo in strateških integriranih projektov (TA-PP),
- pripravo za olajšanje izboljšanja ali ponovitve rezultatov iz drugih projektov, ki se financirajo s programom LIFE, predhodnimi programi ali drugimi programi Unije, ter za dostop do drugih finančnih instrumentov Unije (TA-R),
- krepitev zmogljivosti organov držav članic EU in tretjih držav, pridruženih programu LIFE, z nizko stopnjo učinkovitega sodelovanja v programu LIFE, da bi se izboljšale storitve nacionalnih kontaktnih točk po vsej EU in širše ter povečala splošna kakovost predloženih predlogov (TA-CAP).

Okvirni znesek za projekte tehnične pomoči je 22,5 milijona EUR. To bi se lahko povečalo za znesek, omenjen v oddelku 5.3, če bi bilo ob upoštevanju razvoja povpraševanja primerno prerazporediti sredstva, dodeljena za podporo naložbam.

Ob upoštevanju dejstva, da se lahko sredstva, ki se ne porabijo, v skladu s členom 18(4) uredbe LIFE prerazporedijo med različne vrste projektov znotraj istega področja, je za obdobje 2025–2027 predvidena naslednja vnaprejšnja dodelitev sredstev:

- okvirno 3 milijone EUR za TA-PP,
- približno 19,5 milijona EUR za TA-R,
- za TA-CAP: 0 milijonov EUR (ker za projekte TA-CAP v obdobju 2025–2027 niso načrtovani razpisi za zbiranje predlogov).

Razpisi za zbiranje predlogov za projekte tehnične pomoči v okviru podprograma „Prehod na čisto energijo“ v obdobju 2025–2027 niso načrtovani.

4.1.3.1 Stopnja sofinanciranja

Najvišja stopnja sofinanciranja za projekte tehnične pomoči bo 60 % upravičenih stroškov, razen pri projektih za izboljšanje učinkovitega sodelovanja v programu LIFE (TA-CAP). Najvišja stopnja sofinanciranja za projekte tehnične pomoči v zvezi z dejavnostmi organov držav članic in tretjih držav članic, pridruženih programu LIFE, z nizko stopnjo učinkovitega sodelovanja v programu LIFE, kot so opredeljeni v členu 11(4) uredbe LIFE, bo 75 % upravičenih stroškov v skladu s členom 9(4) uredbe LIFE.

4.1.3.2 Projekti tehnične pomoči za pripravo strateških projektov za naravo ali strateških integriranih projektov (TA-PP)

Cilj teh projektov je zagotoviti finančno podporo za pomoč vložnikom pri pripravi strateškega projekta za naravo ali strateškega integriranega projekta, pri čemer najvišji prispevek programa LIFE znaša 70 000 EUR.

4.1.3.3 Projekti tehnične pomoči za olajšanje izboljšanja ali ponovitve rezultatov (TA-R)

Cilj teh projektov je olajšati izboljšanje ali ponovitev rezultatov, financiranih v okviru programa LIFE, ali, če je ustrezno, uresničiti cilje programa LIFE, financirane z drugimi sredstvi EU, vključno s pripravo dostopa do drugih finančnih instrumentov Unije.

S temi projekti bi se lahko sofinancirale dejavnosti, potrebne za:

- (1) pripravo izboljšanja in/ali ponovitve rezultatov prejšnjih projektov LIFE ali drugih programov Unije;
- (2) olajšanje dostopa operacije, ki prispeva k uresničevanju ciljev LIFE, ali do drugih finančnih instrumentov.

Ta podpora naložbam in ponovitvi se zdi strateška, saj podpira uresničevanje zelenih naložb na terenu in spodbujevalni učinek programa LIFE.

Ta finančna podpora se lahko zagotovi v obliki nepovratnih sredstev za izvedbo nekaterih predhodnih študij ali mešanega financiranja, če nepovratna sredstva spremljajo vračljivi viri, kot so posojila, lastniško financiranje ali proračunska podpora (glej oddelek 5.3.1).

4.1.3.4 Projekti tehnične pomoči za krepitev zmogljivosti organov držav članic in tretjih držav, pridruženih programu LIFE, z nizko stopnjo učinkovitega sodelovanja (TA-CAP)

Ti projekti tehnične pomoči za krepitev zmogljivosti organov držav članic in tretjih držav, pridruženih programu LIFE, ki imajo nizko stopnjo učinkovitega sodelovanja v programu LIFE, so namenjeni podpori javnim organom na nacionalni ravni, odgovornim za izvajanje programa LIFE, da bi se izboljšalo učinkovito sodelovanje njihove države v programu LIFE in povečala kakovost predloženih predlogov s posebnimi dejavnostmi, ki temeljijo na potrebah.

Razpisi za zbiranje predlogov za projekte TA-CAP v obdobju 2025–2027 niso načrtovani.

4.1.3.5 Obdobje upravičenosti

Ob upoštevanju različnih tem, ki jih zajemajo projekti tehnične pomoči, je najdaljše obdobje upravičenosti za izvajanje projektov tehnične pomoči pet let, čeprav trajanje projekta TA-PP ne bi smelo presegati dveh let.

4.1.4 Drugi ukrepi

V skladu s členom 11(2), točka (e), uredbe LIFE se lahko z nepovratnimi sredstvi LIFE financirajo „drugi ukrepi“, potrebni za doseganje splošnega cilja iz člena 3(1) uredbe LIFE.

Drugi ukrepi lahko vključujejo:

1. usklajevalne in podporne ukrepe (CSA);
2. druge projekte, vključno s projekti, ki obravnavajo *ad hoc* zakonodajne in politične prednostne naloge.

Komisija bo pri opredelitvi razpisov za zbiranje predlogov za te ukrepe strožja kot v primeru razpisov za zbiranje predlogov na podlagi pristopa od spodaj navzgor (zlasti bo strožja kot pri razpisih za zbiranje predlogov za standardne projekte ukrepov), pri katerih so za opredelitev potreb in povezanih možnih rešitev odgovorni vložniki.

4.1.4.1 Usklajevalni in podporni ukrepi

Usklajevalni in podporni ukrepi so namenjeni podpori izvajanja posebnih politik EU v različnih državah članicah in na ravni EU ter so usmerjeni v krepitev zmogljivosti, razširjanje informacij in znanja ter ozaveščanje v podporo prehodu na energijo iz obnovljivih virov in večjo energijsko učinkovitost. Pomagajo pri odpravljanju tržnih ovir, ki ovirajo socialno-ekonomski prehod na

trajnostno, krožno, energijsko učinkovito podnebno nevtravno in odporno gospodarstvo, ki bo temeljilo na energiji iz obnovljivih virov. Glavni poudarek je na usklajevanju in podpori lokalnim, nacionalnim in evropskim deležnikom ter javnim, zasebnim in civilnim akterjem z namenom krepitev zmogljivosti za učinkovito izvajanje prehoda.

Z usklajevalnimi in podpornimi ukrepi se lahko financirajo dejavnosti, kot so krepitev zmogljivosti, razširjanje informacij in znanja, ozaveščanje, razvoj in prilagajanje okvirov politike, dialogi o politikah, spremljanje trga, zbiranje podatkov, standardizacija, pospeševanje uvajanja tehnologij in digitalizacije, razvoj novih storitev in poslovnih modelov, zagotavljanje razpoložljivosti usposobljenih delavcev, privabljanje zasebnega financiranja, razvoj naložbenih načrtov, podpiranje razvoja lokalnih in regionalnih naložbenih projektov, vključevanje in opolnomočenje državljanov.

Usklajevalni in podporni ukrepi se osredotočajo na netehnološke ovire za prehod. Niso namenjeni financiranju tehnološkega razvoja ali predstavitvenih projektov.

Nepovratna sredstva v okviru usklajevalnih in podpornih ukrepov se lahko v ustrezno opredeljenih primerih neposredno dodelijo opredeljenim upravičencem.

Okvirni znesek, namenjen za usklajevalne in podporne ukrepe, znaša 268,3 milijona EUR.

Najvišja stopnja financiranja za usklajevalne in podporne ukrepe je 95 %. Prednostne naloge za predloge usklajevalnih in podpornih ukrepov so opredeljene v posebnih razpisih za zbiranje predlogov.

4.1.4.2 *Drugi projekti*

Drugi projekti lahko vključujejo:

- prednostne politične in zakonodajne projekte, ki obravnavajo posebne prednostne naloge Unije (projekti za obravnavanje *ad hoc* zakonodajnih in političnih prednostnih nalog). Pri projektih za obravnavanje *ad hoc* zakonodajnih in političnih prednostnih nalog se uporablja pristop od zgoraj navzdol, pri čemer se upošteva njihov potencial za reševanje izzivov, povezanih s političnim zagonom in zakonodajnim okoljem EU. Opredelijo se vsako leto po posvetovanju z državami članicami in tretjimi državami, pridruženimi programu LIFE,
- nepovratna sredstva za ukrepe v korist organizacij iz Priloge I k uredbi LIFE (glej tudi oddelek 4.3 v nadaljevanju),
- druge posebne projekte, financirane v skladu s členom 195 finančne uredbe, za podporo politikam EU na področjih v zvezi z okoljem, podnebnimi ukrepi in energetiko, ki se opredelijo med izvajanjem tega programa dela.

Okvirni znesek za to vrsto projektov znaša 75,0 milijona EUR.

4.1.4.3 *Stopnja sofinanciranja*

Najvišja stopnja sofinanciranja za vse vrste projektov v okviru drugih ukrepov (usklajevalni in podporni ukrepi in drugi projekti, vključno s projekti za obravnavanje *ad hoc* zakonodajnih in političnih prednostnih nalog) je 95 % upravičenih stroškov.

4.1.4.4 *Obdobje upravičenosti za izvajanje drugih ukrepov*

Ob upoštevanju različnih tem, ki jih zajemajo drugi ukrepi (usklajevalni in podporni ukrepi in drugi projekti, vključno s projekti za obravnavanje *ad hoc* zakonodajnih in političnih prednostnih nalog), je najdaljše obdobje upravičenosti deset let.

4.2 Postopek predložitve in izbire za nepovratna sredstva za ukrepe

Enostopenjski postopek, kot je podrobno opisan v oddelku 4.2.1, je namenjen dodeljevanju nepovratnih sredstev za ukrepe: standardne projekte ukrepov, projekte tehnične pomoči (TA-PP, TA-R in TA-CAP) in dejavnosti, ki se financirajo v okviru drugih ukrepov (usklajevalni in podporni ukrepi, projekti za obravnavanje *ad hoc* zakonodajnih in političnih prednostnih nalog ter drugi projekti).

Dvostopenjski postopek, kot je podrobno opisan v oddelku 4.2.2, je namenjen dodeljevanju nepovratnih sredstev za strateške projekte za naravo in strateške integrirane projekte.

4.2.1 Enostopenjski postopek za standardne projekte ukrepov, projekte tehnične pomoči (TA-PP, TA-R, TA-CAP) in druge ukrepe (usklajevalni in podporni ukrep ter drugi projekti, vključno s projekti za obravnavanje ad hoc zakonodajnih in političnih prednostnih nalog)

Enostopenjski postopek poteka, kot je določeno v nadaljevanju.

1. Po objavi razpisa za zbiranje predlogov se predložijo popolni predlogi.
2. Preveri se skladnost predlogov z merili za sprejemljivost, upravičenost, izbor in izključitev. Zaporedje pregledov se lahko prilagodi v skladu s finančno uredbo, da bi se zagotovila čim večja učinkovitost procesa ocenjevanja.
3. Ocena popolnih predlogov na podlagi spodaj navedenih meril za dodelitev:

1. Ustreznost (0–20):

- ustreznost glede ciljev ciljnega podprograma LIFE in posebnih prednostnih nalog razpisa za zbiranje predlogov ter po potrebi opisa teme,
- koncept in metodologija: zanesljivost splošne intervencijske logike,
- obseg, v katerem projekt omogoča dodatne koristi in spodbuja sinergije z drugimi področji politike, pomembnimi za doseganje ciljev okoljske in podnebne politike.

2. Kakovost (0–20):

- jasnost, ustreznost in izvedljivost načrta dela, ustrezna geografska usmerjenost dejavnosti,
- opredelitev in mobilizacija zadevnih deležnikov,
- kakovost načrta za spremljanje vplivov in poročanje o njih,
- ustreznost in kakovost predlaganih ukrepov za obveščanje različnih ciljnih skupin o projektu in njegovih rezultatih ter razširjanje projekta in njegovih rezultatov.

3. Vpliv (0–20):

- ambicioznost in verodostojnost pričakovanih vplivov med projektom in/ali po njem zaradi predlaganih dejavnosti, vključno z morebitnimi negativnimi vplivi na druge specifične cilje programa LIFE, zlasti za zagotovitev, da tem ciljem ni storjena velika škoda,
- trajnostnost rezultatov projekta po koncu projekta in kakovost ukrepov za izkoriščanje rezultatov projekta,
- možnost ponovitve rezultatov projektov v istem sektorju ali kraju ali v drugih sektorjih ali krajih ali možnost, da rezultate nadgradijo javni ali zasebni akterji ali da se nadgradijo z mobilizacijo večjih naložb ali finančnih virov (možnost spodbujanja).

4. Viri (0–20):

- sestava projektne skupine – konzorcij ali samo en upravičenec – z vidika strokovnega znanja, spretnosti in odgovornosti ter ustreznosti strukture upravljanja,
- ustreznost proračuna in virov ter njihova skladnost s predlaganim načrtom dela,
- preglednost proračuna, tj. stroškovne postavke bi morale biti dovolj podrobno opisane,
- obseg, v katerem se upošteva in blaži vpliv projekta na okolje, vključno z uporabo zelenih javnih naročil. Uporaba priznanih metod za izračun okoljskega odtisa projekta (npr. metod okoljskega odtisa projekta ali okoljskega odtisa organizacije ali podobne metode⁵²) ali sistemov okoljskega ravnanja (npr. sistem za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS)) bi pomenila prednost, stroškovna učinkovitost predlaganega projekta.

4. Točkovanje predlogov

Vsako merilo se bo točkovalo na lestvici od 0 do 20 točk. Zahtevano najmanjše število točk za posamezno merilo je 10 točk.

Točkam v okviru merila „vpliv“ se dodeli ponder 1,5: točke, prejete za posamezen predlog v okviru merila „vpliv“, se pomnožijo z 1,5.

Skupni zahtevani prag za vsoto posameznih ponderiranih točk je 55 točk.

Za standardne projekte ukrepov ter projekte tehnične pomoči in druge ukrepe, če je ustrezno in kot je določeno v razpisih za zbiranje predlogov, se uporabljajo naslednje dodatne točke:

- DODATEK 1: predlagani projekt omogoča izjemne sinergije in spodbuja velike dodatne koristi med podprogrami LIFE (dve točki),
- DODATEK 2: projekt se izvaja zlasti v najbolj oddaljenih regijah. Če posebne regionalne značilnosti ustrezajo potrebam, obravnavanim v razpisu za zbiranje predlogov, npr. otoki za odpadke, premogovno intenzivne regije za čisto energijo itd., bi se dodatek lahko razširil na druga geografska območja s posebnimi potrebami in ranljivostmi (dve točki),
- DODATEK 3: projekt v veliki meri temelji na rezultatih drugih projektov, ki jih financira EU, ali take rezultate nadgrajuje (dve točki),
- DODATEK 4: projekt omogoča izjemno možnost spodbujanja (dve točki),
- DODATEK 5: projekt predvideva nadnacionalno sodelovanje⁵³ med državami članicami in/ali tretjimi državami, pridruženimi programu LIFE, ki je nujno za zagotovitev doseganja ciljev projekta (dve točki).

Dodatki temeljijo na merilih, ki se označijo z da/ne, pri čemer ni gradacije: vsakemu predlogu se dodeli nič točk ali dve točki.

To pomeni, da je največje možno število točk za predloge standardnih projektov ukrepov 100, za druge predloge (tj. za projekte tehnične pomoči in druge ukrepe) pa 90, plus morebiten dodatek.

⁵² Na primer pravila o okoljskem odtisu kategorij izdelkov/sektorska pravila o okoljskem odtisu organizacij. Glej seznam na https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/PEFCR_OEFSR_en.htm.

⁵³ Nادنacionalno sodelovanje pomeni sodelovanje, ki vključuje sodelovanje med sosednjimi državami/regijami na obeh straneh nacionalne meje in tudi sodelovanje na širši nadnacionalni/makroregionalni ravni.

5. Razvrstitev in priprava končnega seznama projektov, ki bodo financirani

Predlogi projektov bodo razvrščeni ob upoštevanju ponderiranega števila točk posameznega merila za dodelitev in dodatnih točk, če bodo dodeljene. Ločeni sezname bodo oblikovani za vsak podprogram LIFE in, če je ustrezno, znotraj posameznega podprograma za projekte v zvezi z upravljanjem in novim evropskim Bauhausom.

Seznam projektov, predlaganih za financiranje, bo oblikovan ob upoštevanju predlogov, ki so dosegli najnižji zahtevani prag in za katere je na voljo proračun. V primeru enakega števila točk bodo prednost dobili predlogi z največ točkami v okviru merila 3, tj. vpliv.

6. Rezervni seznam in pečat odličnosti

Rezervni seznam bo vključeval vse projekte, ki izpolnjujejo zahteve glede minimalne kakovosti (tj. ki so v vseh primerih dosegli zahtevano najmanjše število točk), vendar jih ni mogoče financirati iz razpoložljivega proračuna. Če se bodo lahko zagotovila dodatna sredstva, bodo projekti s seznama financirani glede na vrstni red razvrstitve.

V primeru standardnih projektov ukrepov bo projektom na rezervnem seznamu podeljen pečat odličnosti v skladu s členom 16 uredbe LIFE.

Seznam projektov s pečatom odličnosti bo skupaj s kratkim opisom vsakega projekta predložen pristojnim službam Komisije, nacionalnim kontaktnim točkam LIFE in članom programskega odbora LIFE ter po potrebi drugim organom financiranja, ki podpirajo pečat odličnosti v skladu s členom 16(2) uredbe LIFE.

4.2.2 Dvostopenjski postopek za strateške projekte

Postopek predložitve in izbire strateških projektov za naravo in strateških integriranih projektov temelji na dvostopenjskem postopku in se uporablja pri vseh podprogramih, s katerimi se izvajajo strateški projekti. Olajšati bi moral delo morebitnih vložnikov, hkrati pa bi morala biti morebitnim vložnikom v postopku zagotovljena najboljša možna navodila. Potek dela je strukturiran tako, da spremlja postopen razvoj in natančno prilagajanje vsakega predloga. Načelo enake obravnave vseh predlogov se uporablja v vseh fazah postopka ocenjevanja.

Pri dvostopenjskem postopku se najprej predloži dokument o konceptu in nato popoln predlog. Postopek poteka, kot je določeno v nadaljevanju.

Prva faza: dokument o konceptu

1. Po objavi razpisa za zbiranje predlogov se predložijo dokumenti o konceptu.
2. Preveri se, ali dokumenti o konceptu izpolnjujejo merila za dopustnost in upravičenost.

Dokument o konceptu se ocenijo na podlagi naslednjih meril:

1. Izvajanje načrtov ali strategij

- Cilj projekta je izvajanje načrtov ali strategij iz oddelka 4.1.2.

2. Ozemeljska pokritost

- Izvajanje ciljnega načrta ali strategije Unije bo zajelo veliko in reprezentativno ozemlje, zlasti regionalno, večregionalno, nacionalno in nadnacionalno. Za strateške integrirane projekte, ki obravnavajo upravljanje kakovosti zraka, je lahko primeren tudi pristop, ki obsega več mest ali manjše ozemlje, če je vpliv projekta velik.

3. Usklajevanje dopolnilnih skladov

- Z dejavnostmi se bo mobiliziralo dopolnilno financiranje iz vsaj enega vira Unije, nacionalnega ali zasebnega vira, pri čemer bodo upoštevane druge zadevne možnosti financiranja Evropske unije in nacionalne ali zasebne možnosti financiranja.
- Financiranje dopolnjuje strateške projekte za naravo ali strateške integrirane projekte ter se uporablja za podporo in izvajanje dopolnilnih dejavnosti, potrebnih za izvajanje ciljnega načrta ali strategije.
- Mehanizmi za usklajevanje dopolnilnega financiranja so jasno opredeljeni.

4. Udeležba ključnih deležnikov

- Ključni deležniki bodo dejavno udeleženi v izvajanju ciljnega načrta ali strategije.

Za vsako merilo bo ocenjeno, ali je izpolnjeno ali ne.

3. Seznam sprejetih projektov.

Vsi vložniki, ki predložijo predloge, ki izpolnjujejo navedena merila, so povabljeni k predložitvi popolnih predlogov.

Ti vložniki so povabljeni tudi k sodelovanju v fazi pisnih vprašanj in odgovorov, v kateri lahko predložijo vprašanja, povezana s pripravo popolnega predloga. Ob koncu te faze bodo anonimizirana vprašanja in odgovori objavljeni na spletišču CINEA⁵⁴, da bodo vsem vložnikom v enako pomoč pri pripravi popolnih predlogov. Po potrebi bodo vprašanja in odgovori dopolnjeni s smernicami glede običajnih težav, ki so jih morda imeli vložniki in so bile ugotovljene na podlagi dokumentov o konceptih.

Druga faza: popoln predlog

1. Predložijo se popolni predlogi.
2. Preveri se skladnost predlogov z merili za sprejemljivost, upravičenost, izbor in izključitev. Zaporedje pregledov se lahko prilagodi v skladu s finančno uredbo, da bi se zagotovila čim večja učinkovitost procesa ocenjevanja.

Da bi se projekt štel za strateški integrirani projekt ali strateški projekt za naravo, bo moral med drugim izpolnjevati naslednja merila:

- cilj projekta je izvajanje načrtov ali strategij iz oddelka 4.1.2,
- ciljni načrt ali strategija mora zajemati veliko in reprezentativno ozemlje, zlasti regionalno, večregionalno, nacionalno, nadnacionalno. Za strateški integrirani projekt, ki obravnava upravljanje kakovosti zraka, je lahko primeren tudi pristop, ki zajema več mest ali manjše ozemlje, če ima projekt znatne učinke,
- s projektom se mora mobilizirati dopolnilno financiranje iz vsaj enega vira Unije, nacionalnega ali zasebnega vira, pri čemer bodo upoštevane druge zadevne možnosti financiranja Evropske unije in nacionalne ali zasebne možnosti financiranja. To financiranje dopolnjuje strateške projekte za naravo in strateške integrirane projekte ter se uporablja za podporo in izvajanje dopolnilnih dejavnosti, potrebnih za izvajanje ciljnega načrta ali strategije. Mehanizmi za usklajevanje dopolnilnega financiranja morajo biti v predlogu jasno opredeljeni,
- ključni deležniki morajo biti dejavno udeleženi v izvajanju ciljnega načrta ali strategije.

⁵⁴ Glej: https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life/life-support-applicants_en#ecl-inpage-1377.

3. Ocena popolnih predlogov na podlagi meril za dodelitev, prikazanih v spodnji preglednici:

1. Ustreznost (0–20):

- ustreznost prispevka k doseganju enega ali več specifičnih ciljev programa LIFE in ciljnega podprograma,
- obseg, v katerem je projekt v skladu z opisom teme razpisa za zbiranje predlogov,
- zanesljivost splošne intervencijske logike,
- obseg, v katerem projekt omogoča dodatne koristi in spodbuja sinergije z drugimi področji politike, pomembnimi za doseganje ciljev okoljske in podnebne politike.

2. Kakovost (0–20):

- jasnost, ustreznost in izvedljivost načrta dela, ustrezna geografska usmerjenost dejavnosti,
- kakovost načrta za spremljanje vplivov in poročanje o njih,
- opredelitev in mobilizacija zadevnih deležnikov,
- ustreznost in kakovost ukrepov za obveščanje različnih ciljnih skupin o projektu in njegovih rezultatih ter razširjanje projekta in njegovih rezultatov.

3. Dopolnilno financiranje (0–20):

- stopnja uporabe drugih sredstev, ki dopolnjujejo predvidena sredstva projekta LIFE (in presegajo najnižjo stopnjo, potrebno za doseganje upravičenosti), verjetnost njihove dejanske uporabe in njihova funkcionalna povezava z načrtom ali strategijo, ki se bo izvajala,
- kakovost usklajevalnega mehanizma za optimalno uporabo drugih sredstev, zlasti sredstev Unije, potrebnih za izvajanje ciljnega načrta/strategije,
- opredelitev, ustreznost in izvedljivost potrebnih dopolnilnih ukrepov.

4. Vpliv (0–20):

- ambicioznost in verodostojnost pričakovanih vplivov med projektom in/ali po njem zaradi predlaganih dejavnosti, vključno z oceno morebitnih negativnih vplivov na druge specifične cilje programa LIFE, zlasti za zagotovitev, da tem ciljem ni storjena velika škoda,
- trajnostnost rezultatov projekta po koncu projekta in kakovost ukrepov za izkoriščanje rezultatov projekta,
- možnost ponovitve rezultatov projektov v istem sektorju ali kraju ali v drugih sektorjih ali krajih ali možnost, da rezultate nadgradijo javni ali zasebni akterji ali da se nadgradijo z mobilizacijo večjih naložb ali finančnih virov (možnost spodbujanja).

5. Viri (0–20):

- sestava projektne skupine – konzorcij ali samo en upravičenec – z vidika strokovnega znanja, spretnosti in odgovornosti ter ustreznosti strukture upravljanja. Ustreznost proračuna in virov ter njihova skladnost z načrtom dela,
- preglednost proračuna, tj. stroškovne postavke bi morale biti dovolj podrobno opisane,
- obseg, v katerem se upošteva in blaži vpliv projekta na okolje, vključno z uporabo zelenih javnih naročil. Uporaba priznanih metod za izračun okoljskega odtisa projekta (npr. metodi okoljskega odtisa izdelkov ali okoljskega odtisa organizacij ali podobne metode⁵⁵) ali sistemov okoljskega upravljanja (npr. EMAS) bi pomenila prednost,

⁵⁵ Na primer pravila o okoljskem odtisu kategorij izdelkov/sektorska pravila o okoljskem odtisu organizacij. Glej seznam na https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/PEFCR_OEFSSR_en.htm.

- stroškovna učinkovitost projekta.

4. Točkovanje predlogov

Vsako merilo se bo točkovalo na lestvici od 0 do 20 točk. Zahtevano najmanjše število točk za posamezno merilo je 10 točk. Skupni zahtevani prag za vsoto posameznih točk je 55 točk. Dodatne točke niso vključene.

To pomeni, da je največje možno število točk 100.

5. Razvrstitev in priprava končnega seznama projektov, ki bodo financirani

Predlogi projektov bodo razvrščeni ob upoštevanju števila točk posameznega merila za dodelitev.

Seznam projektov, predlaganih za financiranje, bo oblikovan ob upoštevanju predlogov, ki so dosegli najnižji zahtevani prag in za katere je na voljo proračun.

V primeru enakega števila točk bodo prednost dobili predlogi z največ točkami v okviru merila 3, tj. vpliv.

Če se zaradi pomanjkanja proračunskih sredstev ne morejo financirati vsi predlogi, ki so dosegli minimalni prag, imajo prednost predlogi držav članic EU ali tretjih držav, pridruženih programu LIFE, ki (še) nimajo strateškega integriranega projekta, financiranega v okviru specifičnega podprograma, ali specifičnega strateškega projekta za naravo v okviru podprograma za naravo in biotsko raznovrstnost.

6. Rezervni seznam

Rezervni seznam se uporablja enako kot pri postopku, opisanem v oddelku 4.2.1.

4.3 Nepovratna sredstva za poslovanje

V skladu z uredbo LIFE se lahko nepovratna sredstva za poslovanje dodelijo v različnih primerih:

1. v členu 11(6) uredbe LIFE je predvidena podpora za nekatere operativne in upravne stroške nepridobitnih subjektov, ki so vključeni v oblikovanje, izvajanje in izvrševanje zakonodaje in politike Unije ter so dejavni predvsem na področju okoljskih ali podnebnih ukrepov, vključno z energetskega prehodom. Najvišji znesek na organizacijo v proračunskem letu je 700 000 EUR;
2. v členu 13 uredbe LIFE je navedeno, da se nepovratna sredstva lahko dodelijo organizacijam iz Priloge I k uredbi LIFE. Znesek nepovratnih sredstev za poslovanje in ukrepe, dodeljenih tem organizacijam v obdobju 2025–2027, ne bo večji od 6 milijonov EUR;
3. nepovratna sredstva za poslovanje, ki niso zajeta v točkah 1 in 2, se lahko dodelijo v ustrezno utemeljenih primerih, kot so opredeljeni v členu 195 finančne uredbe.

Okvirni znesek za nepovratna sredstva za poslovanje v obdobju 2025–2027 je 56,3 milijona EUR.

Najvišja stopnja sofinanciranja za vse različne vrste nepovratnih sredstev za poslovanje je 70 % upravičenih stroškov.

4.3.1 Postopek predložitve in izbire za nepovratna sredstva za poslovanje

Dodelitev nepovratnih sredstev za poslovanje temelji na:

(1) okvirnih sporazumih o partnerstvu z nepridobitnimi subjekti in, če je to mogoče po analizi tveganja, tudi z organizacijami iz Priloge 1 k uredbi LIFE. Trajanje okvirnega sporazuma o partnerstvu ne bo daljše od štirih let, določeno pa bo, da bi se ohranilo ravnovesje med potrebo upravičencev po varnosti in stabilnosti, potrebo po zagotovitvi razvoja partnerstva in, kadar so nepovratna sredstva za poslovanje dodeljena nepridobitnim subjektom, možnostjo dostopa različnih organizacij do teh sredstev.

Vsako leto bodo po objavi razpisa za zbiranje predlogov, namenjenega partnerjem okvirnih sporazumov, sklenjeni posebni sporazumi o dodelitvi nepovratnih sredstev;

(2) enkratnih letnih nepovratnih sredstvih za poslovanje, če sporazumi o partnerstvu niso mogoči ali ustrezni.

Postopek dodelitve bo potekal, kot je določeno v nadaljevanju.

1. Po objavi razpisa za zbiranje predlogov se predložijo predlogi.
2. Preveri se skladnost predlogov z merili za sprejemljivost, upravičenost, izbor in izključitev. Zaporedje pregledov se lahko prilagodi v skladu s finančno uredbo, da bi se zagotovila čim večja učinkovitost procesa ocenjevanja.
3. Ocenjevanje predlogov. Predlog okvirnega sporazuma o partnerstvu bo ocenjen na podlagi meril za dodelitev, navedenih v nadaljevanju.

1. Ustreznost:

- ustreznost prispevka k doseganju enega ali več specifičnih ciljev programa LIFE,
- obseg, v katerem je predlagan načrt dela v skladu z zadevnimi politikami, ki jih zadeva razpis za zbiranje predlogov,
- obseg, v katerem je iz predloga razvidna dodana vrednost EU.

2. Podpora razvoju politik EU:

- obseg, v katerem je iz predloga razvidno poglobljeno razumevanje politike EU na področju okolja, podnebnih ukrepov in energetskega prehoda,
- obseg, v katerem vložnik izboljša bazo znanja in dokazov ter tako podpre okoljsko, podnebno in energetske politiko Unije,
- obseg, v katerem vložnik podpira povezovanje okoljske, podnebne in/ali energetske politike ter skladnost z drugimi politikami, npr. kmetijsko, prometno ali kohezijsko politiko,
- obseg, v katerem bo vložnik deloval kot kanal s civilno družbo na področju okolja, podnebnih ukrepov in energetskega prehoda,
- primernost sredstev in struktur, katerih cilj je izražanje pomislekov državljanov EU in zagotavljanje njihove demokratične zastopanosti.

3. Podpora izvajanju politik EU:

- obseg, v katerem se s predlagano strategijo podpre izboljšanje izvajanja in izvrševanja okoljske, podnebne in/ali energetske zakonodaje EU na lokalni ravni, ravni držav članic in/ali evropski ravni,
- obseg, v katerem bo vložnik deloval kot kanal s civilno družbo na področju okolja, podnebnih ukrepov in energetskega prehoda,
- obseg, v katerem vložnik uporabi svojo mrežo za opredelitev ovir za izvajanje politike na nacionalni/regionalni ravni, da bi se zagotovile povratne informacije o politiki,
- ustreznost in kakovost predlaganih ukrepov za obveščanje in razširjanje informacij, da bi se zagotovil spodbudni učinek,
- obseg, v katerem predlagana strategija pomaga zagotoviti naložbe za okoljsko, podnebno in/ali energetske politiko, pri čemer se obravnavajo okoljski zunanji učinki.

4. Funkcija zaznavanja:

- obseg, v katerem predlog pomaga pri odkrivanju novih ali nastajajočih težav na področju okolja, podnebnih sprememb in/ali energije ter lahko omogoči analizo vzrokov teh težav in njihovih možnih učinkov,
- zmožnost vložnika, da predlaga ustrezne rešitve in zagotovi povratne informacije ali izboljša oblikovanje politike v zvezi z ugotovljenimi novimi ali nastajajočimi težavami.

5. Organizacijski razvoj:

- kakovost predlagane strategije za obravnavanje opredeljenih potreb po organizacijskem razvoju in področij, na katerih so potrebne izboljšave,
- obseg, v katerem vložnik zastopa zadevne deležnike in si prizadeva razviti svoje članstvo (na lokalni ravni ali ravni članov),
- obseg, v katerem strategija vložnika za zbiranje sredstev zagotavlja diverzifikacijo in trajnostnost organizacije,
- analiza odvisnosti vložnika od nepovratnih sredstev za poslovanje v okviru programa LIFE in strategije, s katerimi se obravnava ta odvisnost, so prepričljivi,
- stroškovna učinkovitost predlaganega dela.

Točkovanje predlogov

Vsako merilo se bo točkovalo na lestvici od 0 do 20 točk. Zahtevanega najmanjšega števila točk za posamezno merilo ni.

Točkam v okviru merila (4), tj. funkcija zaznavanja, se dodeli ponder 0,25.

Točkam v okviru merila (5), tj. organizacijski razvoj, se dodeli ponder 0,75.

Skupni zahtevani prag za vsoto posameznih ponderiranih točk je 45 točk.

V primeru enakega točkovanja se prednostna razvrstitev določi na podlagi naslednjih načel:

1. predlogi, osredotočeni na temo, ki je višje uvrščeni predlogi ne obravnavajo dobro, se bodo šteli za najpomembnejše;
2. sledijo jim vloge glede na njihovo ocenjeno stroškovno učinkovitost.

Razvrstitev in priprava končnega seznama nepovratnih sredstev za poslovanje, ki bodo dodeljena

Predlogi projektov bodo razvrščeni ob upoštevanju števila točk posameznega merila za dodelitev.

Seznam nepovratnih sredstev za poslovanje, predlaganih za dodelitev, bo oblikovan ob upoštevanju predlogov, ki so dosegli najnižji zahtevani prag in za katere je na voljo proračun.

Ta razvrstitev predlogov glede na število točk in prednostni vrstni red po oceni okvirnih sporazumov o partnerstvu bo tudi vrstni red, po katerem bodo vložniki razvrščeni, ko bodo ocenjeni njihovi predlogi posebnih sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev, kar pomeni, da po oceni teh sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev ne bo določena nova razvrstitev.

Za dodelitev nepovratnih sredstev za poslovanje bodo uporabljena naslednja merila:

a) Ustreznost:	
-	obseg, v katerem je predlagani načrt dela v skladu z okvirnim sporazumom o partnerstvu vložnika, če je ustrezno, in/ali cilji programa LIFE. Vsa odstopanja je treba utemeljiti.
b) Kakovost predloga:	
-	jasnost, ustreznost in izvedljivost predlaganega načrta dela,
-	ambicioznost in verodostojnost vplivov, pričakovanih zaradi predlaganih dejavnosti.
c) Viri:	
-	ustreznost organizacije in upravljanja dela,
-	ustreznost predlaganega proračuna in virov ter njihova skladnost s predlaganim načrtom dela,
-	prihodki in odhodki so uravnoteženi.

Vsako merilo se bo točkovalo na lestvici od 0 do 20 točk. Zahtevanega najmanjšega števila točk za posamezno merilo ni. Skupni zahtevani prag za vsoto posameznih točk je 35 točk.

4.4 Okvirni časovni raspored za objavo razpisov za zbiranje predlogov

	2025				2026				2027			
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
Četrletja												
Standardni projekti ukrepov		☒				☒				☒		
Usklajevalni in podporni ukrepi		☒				☒				☒		
Strateški projekti za naravo		☒				☒				☒		
Strateški integrirani projekti		☒				☒				☒		
Projekti tehnične pomoči za pripravo strateških projektov za naravo in strateških integriranih projektov		☒				☒				☒		
Projekti tehnične pomoči za ponovitev projektov in izboljšanje rezultatov		☒				☒				☒		

Nepovratna sredstva za poslovanje		☒				☒				☒		
Projekti za obravnavanje <i>ad hoc</i> zakonodajnih in političnih prednostnih nalog		☒				☒				☒		

Razpisi za zbiranje predlogov za standardne projekte ukrepov, strateške integrirane projekte, strateške projekte za naravo, projekte tehnične pomoči za pripravo strateških projektov za naravo in strateških integriranih projektov, usklajevalne in podporne ukrepe ter projekte za obravnavanje *ad hoc* zakonodajnih in političnih prednostnih nalog bodo objavljeni vsako leto in/ali bodo določali letni rok za predložitev projektov. Časovni razpored razpisov za projekte tehnične pomoči za ponovitev projektov in izboljšanje rezultatov bi se lahko prilagodil glede na rezultate prejšnjih razpisov.

Razpisi za zbiranje predlogov za nepovratna sredstva za poslovanje bodo predvidoma objavljeni vsako leto. Okvirni sporazumi o partnerstvu za nepovratna sredstva za poslovanje bodo sklenjeni na večletni podlagi, če je to ustrezno. Razpisi za zbiranje predlogov za druge projekte, ki se razlikujejo od projektov za obravnavanje *ad hoc* zakonodajnih in političnih prednostnih nalog, bodo predvidoma objavljeni vsako leto ali vsaki dve leti.

Razpisi za zbiranje predlogov za projekte TA-CAP v obdobju 2025–2027 niso načrtovani.

5. DRUGE OBLIKE FINANCIRANJA

Da bi se dosegli cilji iz člena 3 Uredbe, se v okviru programa LIFE financirajo projekti z nepovratnimi sredstvi iz oddelka 4, poleg tega pa se lahko z drugimi oblikami financiranja financirajo tudi:

- projekti, opredeljeni v oddelku 5.4,
- dejavnosti, s katerimi Evropska komisija podpira pripravo, izvajanje in vključevanje zakonodaje EU na področju okolja (vključno z ohranjanjem narave in biotske raznovrstnosti), podnebja in prehoda na čisto energijo,
- upravna in tehnična pomoč Evropski komisiji pri izvajanju, spremljanju in ocenjevanju programa LIFE in njegovih dejavnosti.

Druge oblike financiranja lahko vključujejo:

- pogodbe o javnih naročilih,
- nagrade,
- dejavnosti posrednega upravljanja, vključno z mešanim financiranjem, kadar je to ustrezno.

Okvirni znesek za projekte, financirane z drugimi oblikami financiranja in iz finančnih instrumentov v okviru operacij mešanega financiranja v obliki storitev tehnične pomoči v okviru štirih podprogramov, za obdobje 2025–2027 je 456,7 milijona EUR.

5.1 Pogodbe o javnih naročilih

V skladu s členom 5 uredbe LIFE se lahko s programom LIFE financirajo dejavnosti, ki jih Evropska komisija izvede kot podporo pri pripravi, izvajanju in vključevanju zakonodaje Unije na področju okolja, podnebja ali zadevne energije.

Take dejavnosti, ki se izvajajo v okviru javnih naročil, lahko vključujejo:

- informiranje in komuniciranje, vključno na primer s kampanjami ozaveščanja, odnosi z mediji, objavami, informativnim gradivom, prevodi, posvetovanjem z deležniki / vključevanjem deležnikov, delavnicami, konferencami, podporo za participativne sheme/dejavnosti, mreženjem in platformami za najboljše prakse,
- podporo zasnovi, razvoju, izvajanju in izvrševanju politik in zakonodaje, npr. znanstveno, pravno in tehnično podporo, inšpekcijske preglede, krepitev zmogljivosti, medsebojne strokovne preglede, revizije, vrednotenja, ocene učinka, sisteme informacijske tehnologije, študije, svetovalne storitve, podatkovne zbirke in spletna orodja, ki jih zahtevajo politike ali ki podpirajo spremljanje politik in poročanje o njih, izdelavo modelov in pripravo scenarijev.

5.2 Nagrade

Nagrade so finančni prispevek, podeljen kot nagrada na podlagi natečaja.

Evropska komisija z nagradami spodbuja doseganje ciljev politike Unije.

Nagrade bodo podeljene v skladu z načeli preglednosti in enakega obravnavanja.

Pogoji sodelovanja, ureditve za izplačilo nagrad zmagovalcem po podelitvi in ustrezni načini objave so določeni za posamezno nagrado, ki se organizira.

Organizacija in upravljanje nagrad sta vključena v izračun 85-odstotnega najnižjega zahtevanega praga iz člena 9(3) uredbe LIFE.

Primeri nagrad, financiranih v okviru programa LIFE, vključujejo evropski zeleni list in nagrado za zeleno prestolnico⁵⁶, nagrado Natura 2000⁵⁷ in spodbude podnebnega pakta⁵⁸.

5.3 Dejavnosti v podporo naložbam, vključno z mešanim financiranjem

5.3.1 Podpora za naložbe v naravni kapital in krožno gospodarstvo

V naložbenem načrtu za evropski zeleni dogovor⁵⁹ je upoštevano, da je za zelene naložbe in gospodarstvo na splošno potrebno precejšnje povečanje tehnične pomoči, da bi se proaktivno razvila naložbena struktura z velikim učinkom.

Poleg tega je pomembno ublažiti finančna tveganja, povezana s strateškimi naložbami za spodbujanje naravnega kapitala, podnebnih ukrepov in sonaravnih rešitev, ki koristijo naravi in prilagajanju podnebnim spremembam. Naložbena struktura z velikim učinkom bi morala biti osredotočena na projekte, ki ohranjajo, obnavljajo, upravljajo in povečujejo naravni kapital ali zagotavljajo odvzeme ogljika – v podporo strategiji EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030, akcijskemu načrtu EU za krožno gospodarstvo, strategiji in akcijskemu načrtu EU za biogospodarstvo, strategiji EU za prilagajanje podnebnim spremembam in drugim zadevnim politikam.

Tehnično pomoč v okviru svetovalnega vozlišča InvestEU je treba dopolniti s posebno podporo za naložbe v sektorje, ki težje dosegajo bankabilnost, kot so prilagajanje podnebnim spremembam, varstvo in povečanje naravnega kapitala ter razvoj krožnega gospodarstva.

Prispevek programa LIFE za InvestEU je usmerjen v:

⁵⁶ Glej: https://environment.ec.europa.eu/topics/urban-environment/european-green-capital-award_sl.

⁵⁷ Glej: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/natura-2000-award_sl.

⁵⁸ Glej „[LIFE and the Climate Pact \(LIFE in podnebni pakt\)](#)“, (2022), Evropska izvajalska agencija za podnebje, infrastrukturo in okolje.

⁵⁹ COM(2020) 21 final

1. dopolnitev svetovalnega vozlišča za trajnostno infrastrukturo (svetovalno vozlišče InvestEU), ki ga zagotavlja Evropska investicijska banka (EIB);
2. vodenje Green Assist, svetovalne storitve, ki jo je razvila agencija CINEA ob usklajevanju GD za okolje (Evropska komisija)⁶⁰;
3. pilotno izvajanje inovativnih shem, povezanih z naložbami v naravni kapital in krožno gospodarstvo.

Znesek, namenjen tej podpori, bo vezan na razvoj vračljivih rešitev financiranja za naravo in biotsko raznovrstnost in razvoj povpraševanja. Pričakovati je, da znesek, dodeljen tem službam v obdobju 2025–2027 v okviru podprogramov „Narava in biotska raznovrstnost“ ter „Krožno gospodarstvo in kakovost življenja“ ne bo presegel 16 milijonov EUR. Ta znesek dopolnjuje vračljive oblike podpore, zagotovljene v okviru InvestEU, in bi se lahko dodelil v okviru neposrednega ali posrednega upravljanja, kot je ustrezno.

Neporabljena sredstva bodo prerazporejena med nepovratna sredstva.

5.3.2 Podpora financiranju energijske učinkovitosti in naložb v energijo iz obnovljivih virov

Posredno upravljanje finančne podpore za tehnično pomoč naložbam v energijsko učinkovitost in energijo iz obnovljivih virov, usmerjenim v stavbe, ki varčujejo z energijo in zmanjšujejo emisije, kot je instrument evropske pomoči, namenjene področju energije na lokalni ravni (instrument ELENA⁶¹).

Ta instrument zdaj upravlja EIB v okviru programa InvestEU. Instrument ELENA zagotavlja nepovratna sredstva za tehnično pomoč naložbam v energijsko učinkovitost in energijo iz obnovljivih virov, usmerjenim v stavbe ter inovativne projekte na področju prometa in mobilnosti v mestih, ki varčujejo z energijo in zmanjšujejo emisije.

V okviru takega instrumenta je finančna podpora službam za razvoj projektov zagotovljena za vse dejavnosti, potrebne za razvoj in mobilizacijo financiranja naložbenega programa, vključno s študijami izvedljivosti, načrtovalnimi študijami, strukturiranjem programov, poslovnimi načrti, energetske pregledi in združevanje manjših projektov v bankabilne svežnje. Stroški, povezani s samim naložbenim programom, kot so stroški za strojno opremo, niso upravičeni. Posredno upravljanje iz podprograma LIFE „Prehod na čisto energijo“ v instrument ELENA bo prispevalo tudi k podpori vzpostavitve nacionalnih in regionalnih instrumentov tehnične pomoči za energijsko učinkovitost in integrirane naložbe v obnovljive vire energije.

Za izvajanje te podpore v okviru posrednega upravljanja se uporabljajo namenski sporazumi o prispevku med EIB in Evropsko komisijo. Instrument zagotavlja finančno podporo končnemu upravičencu v skladu s postopki, določenimi v sporazumih o prispevku.

Podpora za financiranje tehnične pomoči naložbam v energijsko učinkovitost in energijo iz obnovljivih virov v obdobju 2025–2027 ne bo presegla 40,0 milijona EUR.

Neporabljena sredstva za finančno podporo bodo prerazporejena med nepovratna sredstva v okviru podprograma „Prehod na čisto energijo“.

⁶⁰ [Green Assist \(Zelena svetovalna služba za podporo trajnostnim naložbam\)](#) je nova svetovalna pobuda v okviru InvestEU, katere cilj je vzpostaviti nabor projektov za zelene naložbe z velikim učinkom.

⁶¹ Glej: <https://www.eib.org/en/products/advising/elena/>.

5.4 Drugi ukrepi v okviru posrednega upravljanja

V skladu s členom 62(1), točka (c), finančne uredbe lahko Komisija naloge izvrševanja proračuna prenese na več vrst partnerjev, kot so mednarodne organizacije, decentralizirane agencije in subjekti javnega prava, vključno z organizacijami držav članic.

Izbor oseb in subjektov, ki se pooblastijo za izvrševanje sredstev Unije, je pregleden, utemeljen z naravo ukrepa in ne sme povzročati navzkrižja interesov.

V skladu s členom 154(3) finančne uredbe Evropska komisija zagotovi, da je raven finančnega poslovanja in zaščite finančnih interesov EU, za katero jamčijo subjekti, na katere so prenesene naloge izvrševanja proračuna, enaka ravni, ki jo zagotovi Evropska komisija. V ta namen Evropska komisija izvede predhodno oceno (t. i. stebrno oceno) pravil, sistemov ali postopkov subjekta.

Evropska komisija ima še vedno končno odgovornost za proračun EU in v letnih poročilih o dejavnostih obvešča o operacijah, ki jih izvajajo pooblaščen subjekti.

5.4.1 Dejavnosti posrednega upravljanja na področjih okolja in podnebja

Primeri dejavnosti posrednega upravljanja v prejšnjih letih so posodobitev smernic o akcijskih načrtih v zvezi z nevarnostjo vročine za zdravje, ki jo je izvedla Svetovna zdravstvena organizacija, ali inkubacijski forum o krožnem gospodarstvu v evropski obrambi, ki ga je priredila Evropska obrambna agencija.

Poleg tega bi se lahko v okviru sedanjega večletnega programa dela za obdobje 2025–2027 izvajale dejavnosti posrednega upravljanja.

Okvirni znesek, dodeljen tovrstnim ukrepom, ki se izvajajo v okviru posrednega upravljanja, je 7 milijonov EUR za obdobje 2025–2027.

5.4.2 Dejavnosti posrednega upravljanja za aktiviranje naložb zasebnega sektorja v energijsko učinkovitost

Generalni direktorat Evropske komisije za energijo in finančna pobuda Programa Združenih narodov za okolje (UNEP FI)⁶² sta za deset let (do leta 2023) soustanovila skupino finančnih institucij za energijsko učinkovitost, da bi preučila ovire in izzive pri spodbujanju zasebnih naložb v energijsko učinkovitost. Skupina finančnih institucij za energijsko učinkovitost je pripravila orodja, kot je platforma za zmanjševanje tveganj na področju energijske učinkovitosti, in poročila z zbranimi ugotovitvami.

Generalni direktorat za energijo (Evropska komisija) je leta 2024 v sodelovanju z državami članicami ustanovil evropsko koalicijo za financiranje energijske učinkovitosti (koalicija EEEFIN), da bi olajšal mobilizacijo zasebnega financiranja za energijsko učinkovitost v podporo energetskim in podnebnim ciljem EU za leti 2030 in 2050 ter na podlagi zapuščine skupine finančnih institucij za energijsko učinkovitost spodbujal tržno usmerjeno dinamiko v smeri financiranja energijske učinkovitosti z zmožnostjo podpore razvoju konkretnih ukrepov in programov na nacionalni ravni.

Finančna pobuda Programa Združenih narodov za okolje je bila še naprej privilegirana partnerica koalicije EEEFIN in na podlagi sporazuma o prispevku v imenu Evropske komisije zagotavlja posebne naloge pobude, zlasti v zvezi z vzpostavljanjem stikov s finančnimi

⁶² Glej: <https://www.unepfi.org/about/>.

institucijami in komunikacijskimi dejavnostmi. Sedanja pogodba s finančno pobudo Programa Združenih narodov za okolje velja do leta 2025. Če se bo to partnerstvo nadaljevalo, finančna podpora finančni pobudi Programa Združenih narodov za okolje za obdobje 2026–2027 ne bo presegla 0,6 milijona EUR.

5.5 Projekti, financirani z drugimi oblikami financiranja, ki bodo zajeti v 85 % proračuna v skladu s členom 9(3)

V skladu s členom 9(3) bo najmanj 85 % proračuna za program LIFE dodeljenih nepovratnim sredstvom, projektom, financiranim z drugimi oblikami financiranja v obsegu, določenem v večletnem programu dela, in finančnim instrumentom v obliki operacij mešanega financiranja.

Dejavnosti, ki se lahko upoštevajo v izračunu 85-odstotnega najnižjega zahtevanega praga v skladu s členom 9,3, so:

- nagrade in uradna priznanja, vključno z vsemi povezanimi odhodki (tj. evropski zeleni list, nagrada za zeleno prestolnico, nagrada na področju narave za evropska podjetja, nagrada Natura 2000, spodbude v okviru podnebne pakta),
- podpora upravljanju projektov LIFE – vključno s spremljanjem, ocenjevanjem, izmenjavo izkušenj in komuniciranjem,
- podpora izmenjavi strokovnega znanja in najboljših praks ter mreženju za izboljšanje sodelovanja različnih deležnikov pri zasnovi, izvajanju in izvrševanju okoljskih, podnebnih in energetskih politik EU (npr. platforma za premogovniške regije v energetskem prehodu⁶³, podnebni pakt⁶⁴, Konvencija županov⁶⁵, pobuda Čista energija za otoke EU⁶⁶, sporazum o zelenih mestih, trg financiranja energijske učinkovitosti, evropski tedni trajnostne energije, evropska koalicija za financiranje energijske učinkovitosti⁶⁷, dejavnosti mreženja v podporo nacionalnim kontaktnim točkam LIFE, vključno z usposabljanjem, dejavnostmi vzajemnega učenja in dogodki za izmenjavo izkušenj),
- krepitev zmogljivosti in usposabljanje ter druge vrste podpore za države članice in tretje države, pridružene programu LIFE, ter druge akterje, odgovorne za izvajanje zakonodaje in politik EU, vključno s tehnično pomočjo za opredelitev in spodbujanje zelenih naložb, medsebojnimi strokovnimi pregledi, oblikovanjem smernic in izmenjavo najboljših praks: tehnična pomoč in izmenjava informacij (TAIEX) – medsebojni pregled izvajanja okoljske politike⁶⁸, sodelovanje z nacionalnimi sodniki, krepitev zmogljivosti držav članic in tretjih držav, pridruženih programu LIFE, za pripravo nacionalnih evidenc emisij,
- podpora za zbiranje podatkov, sistem informacijskih in komunikacijskih tehnologij, zbirke podatkov, raziskave in specializirane organe, ki deležnikom omogočajo dostop

⁶³ [Pobuda za premogovniške regije v prehodu](#) pomaga blažiti socialne posledice prehoda na nizkoogljično gospodarstvo v regijah Evropske unije, ki uporabljajo premog, šoto in naftni skrilavec.

⁶⁴ [Evropski podnebni pakt](#) je gibanje ljudi, združenih za skupni cilj, ki vsak v svojem svetu sprejema ukrepe za izgradnjo bolj trajnostne Evrope.

⁶⁵ [Konvencija županov za podnebje in energijo EU](#) je pobuda, ki jo podpira Evropska komisija in združuje na tisoče lokalnih oblasti, ki želijo okrepiti podnebne ambicije in ukrepe.

⁶⁶ [Čista energija za otoke EU](#) je pobuda za prehod na čisto energijo več kot 2 200 naseljenih evropskih otokov.

⁶⁷ [Evropska koalicija za financiranje energijske učinkovitosti](#) zagotavlja okvir za dialog in ukrepanje med Evropsko komisijo, državami EU in deležniki v sektorju financiranja energijske učinkovitosti.

⁶⁸ Orodje [TAIEX-EIR PEER 2 PEER](#) olajšuje vzajemno učenje med okoljskimi organi. Zagotavlja prilagojeno podporo nacionalnim organom, ki izvajajo okoljsko politiko in zakonodajo.

do okoljskih, podnebnih in energetskih podatkov in/ali njihovo uporabo, npr.: program statističnega raziskovanja rabe in pokrovnosti tal (LUCAS)⁶⁹, gozdni informacijski sistem za Evropo⁷⁰, opazovalnica EU za gozdove⁷¹, evropski informacijski sistem za vode⁷², opazovalnica za inovacije na področju industrijskih emisij⁷³, Evropska informacijska mreža za tujerodne vrste⁷⁴, podatkovna zbirka rezultatov projekta LIFE in [javna preglednica programa LIFE](#), platforma za zmanjševanje tveganj na področju energijske učinkovitosti⁷⁵, podatkovna zbirka o dražbah za obnovljive vire energije, evropski register izdelkov za označevanje energijske učinkovitosti⁷⁶, opazovalnica za stavbni fond⁷⁷,

- ustrezno delovanje in varnost sistema EU za trgovanje z emisijami (register Unije) ter izpeljanih aplikacij (spremljanje, poročanje, preverjanje in akreditacija, nacionalna zgornja meja emisij, rezerva za stabilnost trga), vključno z dražbeno platformo⁷⁸,
- vzpostavitev in upravljanje registra Unije na podlagi uredbe o vzpostavitvi okvira Unije za certificiranje trajnih odvzemov ogljika, gospodarjenja z ogljikom in shranjevanja ogljika v izdelkih⁷⁹,
- posredno upravljanje z mednarodnimi organizacijami, kot so SZO, Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD), Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC), Program Združenih narodov za okolje (UNEP), Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO), Mednarodna agencija za energijo (IEA) in EIB, da bi se dosegli cilji iz člena 3 uredbe LIFE (npr. posredno upravljanje za tehnično pomoč naložbam v energijsko učinkovitost in energijo iz obnovljivih virov, usmerjenim v stavbe, ki varčujejo z energijo in zmanjšujejo emisije).

6. KUMULATIVNO FINANCIRANJE

Sredstva programa LIFE se lahko v nekaterih primerih uporabijo za dodajanje, dopolnjevanje ali združevanje sredstev iz drugih programov EU. Namen tega bi lahko bil na primer spodbuditi, dodati ali usmerjati neko specifično delo v zvezi s ključnimi okoljskimi ali podnebnimi vprašanji v okviru drugih programov.

⁶⁹ [Program statističnega raziskovanja rabe in pokrovnosti tal \(LUCAS\)](#) zagotavlja podrobne informacije o posameznih točkah ter usklajene in primerljive statistične podatke o rabi in pokrovnosti tal za ozemlje EU.

⁷⁰ [Gozdni informacijski sistem za Evropo](#) je vstopna točka za izmenjavo informacij z gozdno skupnostjo o evropskem gozdnem okolju, njegovem stanju in razvoju.

[Opazovalnica EU za gozdove](#) o krčenju in degradaciji gozdov je namenjena spremljanju sprememb na svetovnih gozdnih površinah in s tem povezanih dejavnikov.

⁷² [Evropski informacijski sistem za vode](#) je spletni portal za dostop do informacij v zvezi z vodo, in sicer od celinskih voda do morja.

⁷³ S pomočjo [opazovalnice za inovacije na področju industrijskih emisij](#) se opredeljujejo trajnostne nove tehnologije, ki zmanjšujejo vplive industrijskih procesov na okolje.

⁷⁴ [Evropska informacijska mreža za tujerodne vrste \(EASIN\)](#) olajšuje obveščanje o tujerodnih vrstah, ki se pojavljajo v Evropi, ter podpira službe Evropske komisije in pristojne organe držav članic EU pri izvajanju Uredbe (EU) 1143/2014 o invazivnih tujerodnih vrstah.

⁷⁵ [Platforma za zmanjševanje tveganj na področju energijske učinkovitosti](#) je pobuda za povečanje naložb v energetsko učinkovitost v Evropi z izboljšano izmenjavo in pregledno analizo obstoječih projektov v gradbeništvu in industriji.

⁷⁶ [Evropski register izdelkov za označevanje energijske učinkovitosti](#) vsebuje podatke o energiji za izdelke na evropskem trgu.

⁷⁷ [Opazovalnica za stavbni fond](#) je spletno orodje za spremljanje energijske učinkovitosti stavb po vsej Evropi.

⁷⁸ Za podrobnosti glej: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_sl.

⁷⁹ Uredba EU) 2024/3012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. novembra 2024 o vzpostavitvi okvira Unije za certificiranje trajnih odvzemov ogljika, gospodarjenja z ogljikom in shranjevanja ogljika v izdelkih (UL L, 2024/3012, 6.12.2024, ELI <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3012/oj>).

Cilj teh vrst financiranja bo razviti usklajena prizadevanja, optimizirati sinergije in/ali doseči specifične cilje programa LIFE. Njihov namen je zagotoviti večjo učinkovitost finančnega vzvoda in omogočiti boljše usklajevanje podpore končnim upravičencem/prejemnikom.

Kumulativno financiranje bi se lahko uporabilo za financiranje prispevka programa LIFE na primer k razpisom za zbiranje predlogov, specifičnim nepovratnim sredstvom, razpisom za zbiranje ponudb ali podpori v obliki mešanega financiranja, ki se financirajo tudi iz drugih programov in finančnih instrumentov EU.

6.1 Način upravljanja

Dejavnost bo neposredno upravljala Komisija ali izvajalska agencija. Posredno upravljanje bo uporabljeno, če bo to utemeljevala vrsta dejavnosti.

6.2 Izvajalski organ

Če bi se za upravljanje teh dejavnosti lahko pooblastila več kot ena organizacija, se izbere organizacija, ki upravlja najbolj podobne dejavnosti, ob upoštevanju namena in vsebine dejavnosti.

6.3 Pravila za izvajanje

Če je mogoče, se pri upravljanju dejavnosti upoštevajo veljavna pravila v okviru zadevnih programov.

V primeru različnih pravil in/ali za preprečitev preobremenjenosti vložnikov se pravila, ki jih je treba uporabljati, izberejo tako, da zagotavljajo učinkovito izvajanje, čim širše sodelovanje in čim večjo poenostavitev za morebitne vložnike.

Vsi razpisi za zbiranje predlogov ali razpisi za zbiranje ponudb se ustrezno promovirajo na spletni strani programa LIFE.